

(Foto: Colourbox)

Ubalance: Systemet foretrækker løstansatte

Der er sket en dramatisk vækst i antallet af tidsbegrænsede ansættelser i relation til de fastansatte. Rektorer lover at gøre noget ved ubalancen

Ledelserne har brugt flere bevillinger i perioden 2007-11 til at oprette flere professor mso.-stillinger, mens antallet af lektorater er stagneret. Samtidig er der dog sket en vækst i antallet af løstansatte med faktor 1,5. Væksten er især sket i de 1-3-5-årige tidsbegrænsede ansættelser som post.doc.s og lignende.

Det afslører FORSKERforums oversigt over udviklingen i ansættelsesformerne. Mens der var 1,3 fastansat pr. løstansat i 2007, så er forholdet i dag 1:1. Da det er de fastansatte, som har ansvaret for uni's daglige arbejde og skal stå for kontinuiteten, har balancen betydning. Ubalance kan blandt andet resultere i, at de studerende ikke får forskningsbaseret undervisning ved fastlærere med forskningspligt og -ret. Og netop det aspekt bliver kritiseret i en beretning fra Rigsrevisionen, der fortæller om en lav forskningsdækning på visse studier, især på samf' og hum'.

Uni-rectorerne er enige i, at der er opstået en ubalance, og varsler initiativer på området. På spørgsmålet om deres uni'er ekstraordinært vil reservere penge – fx fra universitetets millionopsparing – til at oprette nye professor- og lektorstillinger i de næste år, svarer de:

KU-rector Ralf Hemmingsen: "Jeg vil ikke nu gå i detaljer, men kan godt røbe, at jeg vil indstille til bestyrelsen, at der afsættes et betydeligt beløb allerede fra 2013 til at oprette flere faste stillinger – formentlig i omegnen af 100 mio. årligt svarende til ca. 100 professorater/ lektorater".

AU-rector Lauritz Holm-Nielsen: "Vores opsparing er relativt den laveste blandt de danske uni'er, og vi har allerede disponeret vores puljer, så der er ikke meget at tære på. Til gengæld kan der arbejdes med forskellige redskaber og 200 mio. i AUs puljer".

Se REKTOR-ENQUETE s.13-15:
'Flere faste stillinger?'

Forskere er fra fine familier 6
- har typisk akademikerforældre, og der er få mønsterbrydere med arbejderbaggrund, fortæller undersøgelse

God finanslov-2013 8
- med garanti for flerårsbevillinger får nogle rektorer til at åbne op for, at mio-opsparinger kan sættes i spil

Flere faste vip'ere? 13-15
Antallet af løstansatte (post.doc.'s) er næsten fordoblet i de sidste fem. Men vil rektorerne ansætte flere lektorer og professorer, lyder spørgsmålet i ENQUETE

Masters' dumper 16
For lidt akademisk tyngde, siger evaluering. Men CBS afviser, at masters drives som pengemaskine

Hum' og samf's underbetaling 18-21
Rigsrevisionen kritiserer hum- og samf-studier for at udbyde for få undervisningstimer. Og FORSKERforums analyse peger på stort taksameterunderskud. Men rektorer siger nej til særbehandling ENQUETE

TEMA: Usikre karrierer

De yngres karriereoplevelse 21
Du unge i karriereforsøg oplever uni' anderledes end de ældre fastansatte, fortæller FORSKERundersøgelsen 2012

Post.doc.s uden genveje 25
Det er farligt at håbe på en forskerkarriere via gentagne løsansættelser som post.doc., for der er oplås få faste stillinger

Misbrug af d-vip'er 25
Rigsrevisionen kritiserer, at uni'er har misbrugt timelærere 'til trods for ministeriets vejledning'

Stop timetalsklynk 22
Lave taksametre er et problem, men nogle studerendes manglende engagement er et alvorligt tabu, mener lektor

Nepotisme 28
Ansættelser af vip'ere på uni' er hemmelige. Hvorfor spørger ny bog, som der bringes UDDRAG fra, og som ministeren svarer på: 'Reglerne ændres ikke

Under-visning & over-skud

Universiteterne skal levere forsknings-baseret uddannelse. Rigsrevisionens rapport om universiteterne konkluderer: Der er for lidt undervisning på Humaniora og Samfundsvidenskab. Og undervisningen er for lidt forskningsbaseret.

Undervisningstimetallet præsenteres som om universiteterne forsøger at "undergå" hinanden: "How low can you go?" Men vi skal passe på at fokus på timetal ikke klæber universiteterne til gamle undervisningsformer, "tankpasser-pædagogik" og skolegang. At studere på universitetet er "ikke for skolen, men for livet". Og livet er samfundslivet. Uddannelse og specielt de akademiske uddannelser giver et fantastisk afkast til hele samfundet, derfor kan det betale sig at finansiere universiteterne, men hum og samf er af historiske og politiske grunde underfinansierede.

Rapporten anfører videre at de studerende mange steder – hum og samf – ikke møder tilstrækkeligt med forskere på uddannelserne. Rapportens operationaliseringer er ikke helt præcise. Forskere er "fastansatte videnskabelige medarbejdere" og det holdes overfor "eksterne undervisere ansat i tidsbegrænsede stillinger" som kaldes "eksterne undervisere". De tidsbegrænsede interne undervisere (fx i stillinger som adjunkt, videnskabelig assistent, ...) må forventes at være optalt som forskere, og i øvrigt kan de eksterne være glimrende forskere. På den anden side skal uddannelserne også give indblik i virkeligheden udenfor universiteterne. Det indblik tilføres bl.a. gennem de eksterne undervisere. Opgørelsernes uklarhed dækker at uni-ledelserne i stort omfang har prioriteret løs-ansættelser og forsømt at oprette faste stillinger.

Problemet er penge. Oveni kommer at både taxametertilskud og forsknings-basismidlerne fordeles særdeles skævt

mellem universiteterne og hovedområderne. Sammenligningen mellem RUC (5.100 studerende, omsætning 768 mio kr.) og DTU (5.137 studerende, omsætning 4.207 mio kr.) er illustrerende for skævdelingen mellem hum og samf overfor nat. En skævdeling som manifesteres i undervisningstimetallet.

“Det er rart at have noget ’til en regnvejrsdag’. Men er det ikke meget pessimistiske vejr-profeter der findes i uni-administrationerne?”

Det er rart at have noget "til en regnvejrsdag". Men er det ikke meget pessimistiske vejr-profeter der findes i uni-administrationerne? Selvfølgelig skal universiteterne polstre sig bl.a. mod politiske ugunstige vinde og konkret klare bortfald fx af globaliseringsmidlerne. Men den økonomiske polstring forekommer at være styret af for mange forsigtig-Petere. Helt grel er opsparingen, når KU-ledelsen fyrede forskere og alligevel samme år føjede 335 mio kr. yderligere til overskuddet. En god portion af universiteternes opsparede overskudspenge – den samlede egenkapital er på 5,1 mia kr. – bør bruges til at forbedre vores uddannelser og forbedre forholdene for vores undervisere. Lad os håbe på opslag og ansættelser i fremtids-sikrede stillinger! "Nej tak" til ekstra postdocs uden undervisning og med snarlig udløbsdato. "Ja tak" til rigtige stillinger i tenure-track som adjunkt, lektor og professor, der bringer mere undervisning til de studerende og en højere

grad af forskningsbaseret undervisning på uddannelserne.

For private bortfalder kontanthjælpen med opsparing. Spørgsmål om universiteternes finansiering kunne politikere måske fristes til at besvare med: "Sådan er det jo!". Selvfølgelig skal universiteterne kunne agere fornuftigt økonomisk. Vi skal ikke tilbage til historier om ufornuftigt forbrug i slutningen af budgetåret for at undgå at blive skåret det efterfølgende år.

Måske ved ledelserne for lidt? Under-skud baner ikke vejen for forfremmelse, så overskud kan synes at være den foretrukne løsning på usikkerhed. Men pengene skal jo producere og ikke ligge. Rigs-revi-inkvisitionen kan fra uni-side måske synes at spørge om for meget? Rigsrevisionen bemærker at universiteternes opgørelser er "ikke system-understøttet og optælles fra gang til gang". Der mangler klart data på universiteterne og på ministeriet fx om undervisningstal, forskningsdækning og brug af ekstra-taxameterpenge. Det hedder i hovedkonklusionen: "Rigsrevisionen finder, at ministeriet bør stå i spidsen for at definere og udvikle centrale nøgletal om undervisningen på universiteterne"; og det lyder fornuftigt med etablering af et datavarehus. Nu kommer den vanskelige kunst at oversætte konklusionerne til handlinger som skaffer bedre økonomisk indsigt og det helt centrale: mere forskningsbaseret undervisning. På trods af overskud bliver det vanskeligt ikke at ende i "Send more money!".

Se i øvrigt
s. 8: **Positiv finanslov**
s. 12: **Systemet foretrækker løstansatte**
s. 18: **Underfinansiering på 265 mio.**

Forberedelsesfaktor 1:1

'Professionsuniversitet' kalder professionshøjskolen Metropol sig selv i strategiplan. Men de flydende forberedelsesnormer, som rektor har konflikt med de ansatte om, er langt fra universitetets standarder og fordybelse

På uni' har løslærere som eksterne lektorer en forberedelsesfaktor på 1:3. På professionshøjskolen Metropol – med mellemuddannelserne til lærer, sygeplejerske og pædagoger – har man også haft lokalaftaler med forberedelsesfaktorer, men ledelsen har her opsagt lokalaftalen. Og pludselig forlyder det, at rektor Stefan Hermann vil bruge tomrummet uden lokalaf tale til at indføre forberedelsesnormer på 1:1. Men rygten benægtes af rektoren:

"Jeg kan blankt afvise, at det norm-ønske er udmeldt fra mit ledelsesniveau. Hvis den er bragt i spil, må det være et andet sted i organisationen", forklarer **Stefan Hermann**. "Lokalaf talen er efter halvandet års forgæves forhandlinger erstattet af et administrati onsgrundlag, og jeg skal ikke afvise, at der foregår og skal foregå planlægning efter et minimumsprincip. Men ledelsen arbejder ikke for absolutte forberedelsesnormer; vi mener derimod, at vi ideelt burde komme derhen, hvor der arbejdes efter fælles mål sætninger og planlægning, hvor det ikke er nødvendigt med en absolut norm, men efter lokale og individuelle forhold – og i mit univers kunne jeg i øvrigt forestille mig meget bedre forberedelsesnormer, afhængig af opgaven", forklarer Stefan Hermann. Han skrev i sommer en kronik om new-deal med forslag om mere fleksibilitet i undervisningssektoren, som i POLITIKENs referat langede ud efter de læreres offer-gørelse og normfiksering. Andre pegede på, at Hermanns egentlige vision var den teknokratiske: At udvide ledelsesbeføjelserne...

“ Ledelsen arbejder ikke for absolutte forberedelsesnormer, men efter lokale og individuelle forhold
Stefan Hermann

Fagforeningen om plan: 'Total ledelsesdominans

Et mere eller mindre skjult argument for at skrue undervisningsfaktoren ned skulle angiveligt være, at nu får lærerne tilført ressourcer til 'forskning og udvikling', og da denne dannelse er en del af kvalificeringen, er det naturligt om det er en del af undervisnings-forberedelsen. Overskriften

er "fleksibilitet", forklarer DM-formand for professionshøjskolerne:

"Ledelsens tale om 'fleksibilitet' dækker over, at man vil skrue forberedelsesfaktoren ned. Det er udtryk for en total ledelsesdominans af tilrettelæggelse af arbejdet, hvor man ikke accepterer at underviseren selv tilrettelægger et undervisningsforløb af den højeste kvalitet, og ud fra givne, ens rammer, og som en ret, der gælder for alle", mener **Hans Beksgaard**. "Sektoren får tilført midler specifikt til 'forskning og udvikling'. Men jeg har Metropol mistænkt for, at man vil udvide disse ressourcer ved at skrue forberedelsesfaktoren ned for de fleste. Og så kan enkelte så få lov – 'fleksibelt' - at kvalificere sig inden 'inden for forskning og udvikling'. Flertallet af de menige får dårligere vilkår, når de ikke får bedre rammer til at kvalificere sig, helt imod grundideen ..."

“ Ledelsens tale om 'fleksibilitet' dækker over, at man vil skrue forberedelsesfaktoren ned
Hans Beksgaard

Fagforeninger vil rettighedsbelægge

Beksgaards udlægning afvises rektor Hermann: "Det har ikke noget på sig - og DM-formanden er i øvrigt kommet med mange ubegrundede insinuationer igennem tiden. Metropols ambition er med tiden at løfte kvaliteten og de individuelle kompetencer hos de ansatte. Ikke kun for de få, tværtom. Det er en langsom øvelse, som kræver ressourceopbygning. Normspørgsmålet er en del af den kapacitetsopbygning. Og som rammerne er nu, så er der ikke ressourcer til, at alle på millimeteren kan få samme ressourcer til 'forskning og udvikling', siger han.

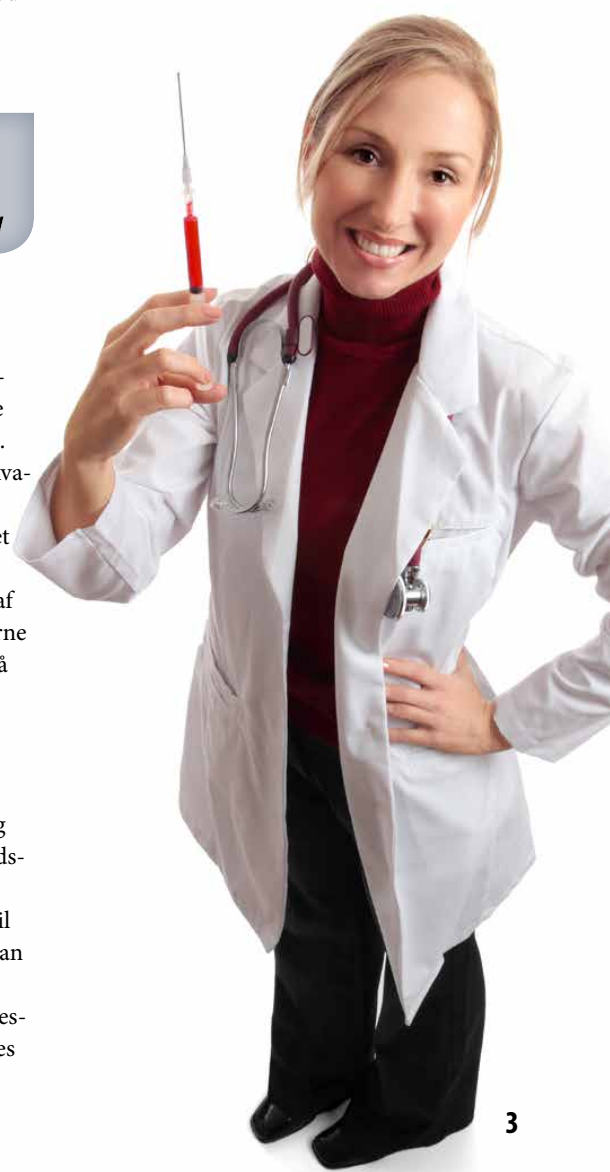
"Men jeg har fuld forståelse for, at nye måder at gøre tingene på er vanskelige for ansatte, når man er vant til faste normer og faktorer. DM vil som fagforening rettighedsbelægge via normaftaler o.lign., og ser kun teknokrati og vilkårlighed som alternativ til fiksering i normer og faktorer. Jeg synes man skulle fokusere på at bidrage til at udvikle ledelsesformer, at acceptere legitime ledelsesrum og i øvrigt fokusere på medarbejdernes

kapacitetsopbygning og faglige fællesskab".

Af Metropols strategiplan fremgår, at man gerne vil kalde sig "professionsuniversitet". *Men underminerer de flydende – og lave – forberedelsesnormer ikke universitetets ideal om fordybelse og forskningsbaseret?*

Stefan Hermann: "Nu kaldes sektoren altså 'university-colleges'. Men jeg presser ikke på for at gøre os til et universitet. Når vi bruger uni-titlen i vores interne strategiproces er det dels for at understrege videnidealet, dels for at understrege tilknytningen til professioner og praksis. Jeg kan ikke se at særlige forberedelsesbrøker definerer universitet. Og jeg kan ikke forstå, hvordan vores plan underminerer det klassiske uni ..."

ja

Rigsrevisionen: For få undervisningstimer

Især på **humaniora** har de studerende alt for få undervisningstimer med 8 timer pr. uge på ba-studier og 5 på kandidat-trinnet. På ba har RUC det laveste med 6 timer og SDU det højeste med 12.

På **samfundsvidenskab** er problemet, at de studerende får for meget undervisning af ikke-forskere, idet kun 55 pct. af undervisningen varetages af forskere ("forskningsbaseret"), og der er tilmed eksempler på studier, hvor dækningen kun er 20 pct. (Til sammenligning er forskerdækning 84 % på nat/teknik, 69 % på hum og 57 % på sund).

Det fremgår af Rigsrevisionens beretning om undervisning på uni (se beretning). I mangel af egentlige data om undervisningsdækningen – hvilket kritiseres – har Rigsrevisionen lavet en spørgeskemaundersøgelse blandt studieledere på 100 studier, og den afslører kritisable forhold på især hum og samf, samt at der er stor forskel på hovedområderne.

Kritik: Forskningsbasering

Folketingets politikere (Statsrevisorerne) konstaterer, at der er risiko for, at studerende på nogle studier "ikke tilbydes en uddannelse af høj kvalitet, fordi antallet af undervisningstimer er for lavt, og forskerdækningen er utilstrækkelig". Statsrevisorerne kritiserer Uddannelsesministeriet for ikke at sætte klare standarder og data (fx nøgletal) for minimumsundervisning og at der ikke er styret herefter. Studierne bør kunne godtgøre, at der er "et tilstrækkeligt antal undervisningstimer og en tilstrækkelig forskerdækning". Ministeriet har ansvaret for, at der er pålidelige data og bør indføre bedre styringsredskaber.

Universiteterne kritiseres for ikke at have udarbejdet 'best-practice' og for ikke at have afsat tilstrækkelige ressourcer til undervisningen på hum og samf, især fordi disse fag fik en taksameterforhøjelse på 5000 kr. som på nogle fag ikke er brugt til forbedringer. På hvert femte studium blev hverken timetal eller forskerdækning hævet.

Rigsrevisionen anerkender imidlertid, at hum og samf studier "er begrænset af, at de har meget færre indtægter end de øvrige fakulteter". Hum og samf har typisk kun de halve undervisningsbevillinger som nat og sund. Men det er uni-ledelsernes problem, siger Rigsrevisionen. De bør omfordele noget af uniernes store opsparing til undervisningsbevillinger, så såvel timetal som forskerdækning højnes.

Upopulær bibliometri-model fortsætter

Den omstridte "bibliometriske forskningsindikator" (BFI) skal også bruges de næste fem år, har regeringen og oppositionen V-K i al stilhed besluttet. Indikatoren skal anvendes til fordeling af ca. 200 forskningsmio. årligt i 2013-18. Angiveligt sker det 'efter kvalitet' i lige konkurrence mellem universiteterne, men indikatoren skævdeler ved at favorisere visse fagområder/universiteter, mener kritikere.

Videreførelsen af fordelingskriteriet fremgår af en meget diskret udmelding fra Forskningsstyrelsen. Under en overskrift om evaluering af det bibliometriske målesystem fortælles nemlig, at politikerne har brugt evalueringen som begrundelse for at forlænge den såkaldte 45-20-25-10 pct.s fordelingsmodel (hvor BFI fordeler 25 pct. af 650-850 mio. årligt mellem uni'erne i de næste tre år).

Videreførelse er politisk overraskende, fordi Radikale og SF som oppositionspartier var kritiske overfor modellen. Internt i uni-verdenen er den ukritiske videreførelse også kontroversiel.

'Bestillingsevaluering

Evalueringen blev nemlig i juni beskyldt for at være bestillingsarbejde fra Forskningsstyrelsen, da formanden for evalueringen er inhabil, når han også er bagmand/idemand bag modellen.

Gunnar Sivertsen beskyldes for at være inhabil. Han kan ikke samtidig være arkitekten bag modellen i Norge, hvorefter han blev konsulent for den danske Forskningsstyrelses model, hvorefter han såmænd også får lov at evaluere sin egen models evner efter tre års drift i Danmark: Sociologiprofessor Heine Andersen undrer sig: "Hvordan kan det være en uafhængig evaluering, når Sivertsen sidder med i alle led? Det strider mod enhver forvaltningsetik. Og når der er tvivl om mandens uafhængighed og habilitet, spørger man uvilkårligt, om det er 'en bestillingsrapport' ...".

Forskningsstyrelsens chef medgav dengang, at det er Sivertsens model, som er forbilledet for den danske indikatormodel: "Men Sivertsen har kun været konsulent på det danske projekt. Ministeriet mener altså ikke, at det gør ham inhabil. Vi har fuld tillid til Sivertsen. Det er ikke en 'bestillingsrapport'. Han har lavet opgaven som en af de førende eksperter på området. Og rapporten er i øvrigt uarbejdet efter kontrakt med den uafhængige norske sektorforskning i NIFU".

Forlængelse trods protester

Forskningsstyrelsen gennemtrumfer nu sin model ved at foregive, at der er relativ konsensus om den i uni-verdenen. I en pressemeddelelse foregives, at der i 32 indkomne hørings svar er opbakning bag modellen: "Regeringen og forligspartierne har på baggrund af evaluering og hørings svar valgt, at den bibliometriske forskningsindikator videreføres i fem år".

Nærlæsning af hørings svarene afslører imidlertid, at politikerne har valgt at overhøre kritik, for mange centrale aktører afviser BFI-modellen: KU konstaterer, at der ikke er dokumentation for, at modellen har påvirket publiceringspraksis, samtidig med, at nogle fag oplever, at modellen kan favorisere natur- og sundhedsvidenskabelig forskning. Aarhus' hørings svar er valent med konklusionen, at BFI er "det mindst ringe alternativ". DTU mener ikke, at BFI kan bruges, heller ikke til "international universitetsbenchmark", og ledelsen vil ikke bruge modellen som styringsredskab. Danmarks Forskningspolitiske Råd er særdeles kritisk, når det hedder, at indikatorens fordele er tvivlsomme, når den opvejes mod, at den er særdeles ressourcerekrævende økonomisk og personalemæssigt. Endelig er også mange af eksperterne i BFI-faggrupperne kritiske overfor modellen.

FORSKERforum har forgæves søgt en kommentar fra Forskningsstyrelsens chef Inge Mærkedahl.

jø

Se www.forskerforum.dk

RUCs 40 års jubilæum

Jubilæumsgæster i kinky belysning: Ritt Bjerregaard, RUC-rector Ib Poulsen, uni-minister Morten Østergaard og bestyrelsesformand Chr. Nissen

Det er efterhånden årtier siden, at nogle har kaldt RUC for langhåret og venstreorienteret og krævede stedet lukket.

Men RUC overlevede, og er såmænd blevet 40 år. I september 1972 åbnede RUC for første gang dørene for 723 studerende. Fysisk er RUC vokset, så det i dag er over dobbelt så stort sammenlignet med 1972 - og i dag har ca. 10.000 ansatte og studerende deres daglige gang på RUC.

Det blev fejret ved årsfesten d. 21. september.

Mange konflikter

Der var engang, hvor Fremskridtspartiet ville lave RUC om til moteller, og kun et sølle mandat (en konservativ afhopper) reddede universitetet fra lukning i 1977. Det var dengang, hvor nogle mente, at RUC var en venstreorienteret og langhåret bastion, som undervisningsminister Ritt Bjerregaard burde lukke.

Også internt gik bølgerne højt. Rektor Erling Olsen advarede sine partifæller i Socialdemokratiet mod RUC som en "marxistisk missionskole" og styrelsesloven betød, at de studerende og ansatte kunne vælte

ham som rektor i 1971. Det førte senere til, at politikerne satte RUC under administration og indsatte en interim-ledelse med en kerne af embedsmænd.

Sidste store konflikt på RUC blev lukket i august 2008, hvor den uempatiske og reformivrige rektor måtte gå efter blot to års ansættelse. Han ville ovenfra modernisere RUC og ånden på stedet, men kom i negativt søgelys efter en række egenrådige prioriteringer og efter en meget negativ APV-undersøgelse.

Kendetegnet: Projektarbejdet

Stormvejret om RUC var en del af tidsånden i 1970'erne. RUC's første år var præget af et helt nyt undervisningskoncept, der handlede om 2-årige basisuddannelser, tværfaglighed, problemorientering, projekt- og gruppearbejde samt husmiljøer.

Mens RUC's koncept af kritikere blev kritiseret for at være uvidenskabeligt, så fremhævede støtterne projektarbejdet som noget praksisrelateret, der afmystificerer universitetet som elfenbenstårn. Og projektarbejdet er i stigende grad blevet anerkendt og påskønnet i pædagogikken - samt ikke mindst i erhvervslivet samt den offentlige forvaltning.

Forskere har akad

Få arbejderbørn bliver mønsterbrydere ved at søge uni-karriere. Arbejderbarnet og akademikerbarnet er først chance-lige, når de skal søge adjunktur eller lektor-stilling ...

Gruppen af forskere er ekstremt skævt sammensat hvad angår social baggrund. Odds for at blive forsker for akademikerbørn er ca. 30 gange så stor som for børn af ufaglærte arbejdere. Og ses på rekrutteringen, så har her tredje universitetslærer/forsker en far med akademisk baggrund, mens det faktisk kun gælder hver 20. i den almindelige befolkning.

”Den sociale selektion er almindelig kendt, og det er selvfølgelig interessant, hvorfor den sker. Men det er også interessant, hvad der sker i selve rekrutteringsforløbet. Hvornår sker afskalningen og hvorfor?”, spørger **sociologiprofessor Heine Andersen**. Han har undersøgt sociale skævheder i rekrutteringen til forskerstillinger.

Det er en kendt sag, at personer med arbejderbaggrund fravælger eller bliver fravalgt allerede ved indgangen til en akademisk uddannelse. Der er altså relativt få som bliver mønsterbrydere. Professorens undersøgelse fortæller imidlertid, at der også sker en selektion, efter at arbejderbarnet har fået en kandidatuddannelse.

”Det akademiske samfunds selvforståelse er, at vores koder er kulturfri og universelle. Karriereveje er fx alene baseret på kvalifikationer, dvs. at man ikke taler om sociale faktorer som selektionsmekanisme, selv om det er en kendt sag, at akademikerbørn slægter deres forældre på og omvendt. Det interessante er så, at selektionen faktisk fortsætter i første trin af den akademiske karriere”, siger sociologiprofessoren.

Frasortering fortsætter på ph.d.-trinnet

”Ved selektionen til indgangstrinnet til forskerkarrieren viser det sig, at personer med forældre fra en kulturel overklasse (akademikere) er stærkt overrepræsenterede blandt dem, der har fået en ph.d.-grad. Det viser sig også blandt ansøgere til ph.d.-stipendier, hvor der er hele 18 pct. med akademikerforældre, mens der kun er 12 pct. fra faglærte/ufaglærte arbejdere (og 40 pct. med funktionærforældre). Det sker altså en fortsat social selektion i uni-systemet efter den afsluttede kandidatgrad”, konstaterer Heine Andersen.

Som forklaring kan gives, at forskerkarrieren fortsat er en fremmed verden for mange af dem, der kommer fra arbejderbaggrund. Der kan være tale om selvselektion, altså

mere eller mindre bevidst fravalg af forskerkarriere, når man skal vælge karrierespor:

”En forskerkarriere – med 4-5 i usikre ansættelser efter afsluttet kandidatuddannelse og uden udsigt til fast stilling – kan opfattes som relativt risikabel uanset social baggrund. Men usikkerheden vil være stigende, jo mindre insider-viden man har om adgangsveje og adgangskrav og altså stigende, jo mere akademikerfremmed baggrund, man har. Hvis man omvendt har akademikerforældre opfattes risikofaktoren ikke som stor, måske tværtimod”.

Men i næste karrierehændelse sker der noget:

”Det er først i næste karrieretrin – overgangen til adjunkt/lektor – at parterne bliver ligestillede, og det kun er de faglige/videnskabelige kvalifikationer, som tæller. Heller ikke ved overgangen fra lektor til professor-status, synes den sociale baggrund at spille ind (selv om data her er sparsomme). Efter inklusion i forskerverdenen har arbejderbarnet lige så gode karrierechancer. Men det sker vel at mærke efter, at der er sket en enorm skævedeling på de tidligere niveauer”.

“Det er først i næste karrieretrin – overgangen til adjunkt/lektor – at parterne bliver ligestillede, og det kun er de faglige/videnskabelige kvalifikationer, som tæller”
Heine Andersen

Healthy-worker-effekten

Til gengæld peger data så også på, at de få arbejderbørn, som slipper igennem nåleøjet og bliver inkluderet i forskerverdenen, faktisk klarer sig bedre end akademikerbørnene. Der er dog også indikationer på, at ansøgere med arbejderbaggrund til ph.d.- og post.doc.-stillinger har bedre chancer for succes end ansøgere med anden baggrund. Det tolker professoren som en variant af healthy-worker-effekten: at selektionen på de foregående karrieretrin, herunder nok især beslutningen om overhovedet at ansøge, har stillet større krav til motivation, målbevidsthed og måske ihærdighed med netværksarbejde, ansøgninger mv.

”Man kan groft sagt forestille sig lidt socialdarwinisme. De er ikke kommet gratis

(Foto: Agnete Schlichtknüff, DR)

SNOBBE

til deres position, men har skullet slå for den. De har tilpasset sig et miljø, som ellers er dem fremmed. Og de er dermed ekstra motiverede eller engagerede, bedre til at skabe netværk osv”.

Heine Andersen konstaterer, at det er positivt, når data viser, at det tilsyneladende er kvalifikationer, som afgør karrierechancer og -forløb efter ph.d.-trinnet: ”Men det er grove statistiske data, og det er farligt bare at gå ud fra, at det herfra er en verden med ideelle normer og værdier. Der kan jo sagtens indgå skjulte socialisationsfaktorer, hvor kendskab til koderne, evne til netværksdannelse osv. også spiller med. Men det må kvalitative undersøgelser se på”.

Social elite får eliteforskerpriser

Heine Andersen har dog fundet en

emikerforældre ...

RNE: Forskere kommer fra en privilegeret baggrund, viser undersøgelse, som dog ikke fortæller om baggrunden smitter af på manerer og prioriteringer.

bemærkelsesværdig afvigelse fra ligheden i forskerkarrieren efter at ph.d.-nåleøjet er overstået. Herfra skulle der være lighed i udgangspunktet for arbejder- og akademikerbørn. Men sådan er det ikke, for der er en stærk overrepræsentation af unge forskere med akademikerklasse-baggrund. Her er odds for unge forskere med akademikerbaggrund mere end dobbelt så store som for alle andre. Mere end hver tredje prismodtager har akademikerforældre.

Om det skyldes socialt betinget selvselektion eller en reproduktionsmekanisme, fx med bedre kontakt til elitære netværk og nedarbejdet social og symbolsk kapital kan Heine Andersen ikke sige noget sikkert om:

”Men den øgede elitedyrkelse, som disse priser er udtryk for, kan forstærke den sociale ulighed i mobilitetschancer. Det er tænkeligt,

at unge med akademikerfremmed opvækst opfatter elitestatus som mindre realistisk og måske også mindre attraktiv mulighed og derfor afholder sig fra at søge.”

Eliteforskerpriser blev indført i 2005 som et forskningspolitisk virkemiddel med det erklærede formål at udpege toppræstationer og forbilleder og dernæst synliggøre dem for en større offentlighed. Det var en sådan Ung EliteForsk-pris, som Penkowa fik.

Sociologiprofessoren har selv siddet i et panel, som udpegede eliteforskere og peger på, at man ikke går ind i den faglige-videnskabelige substans som ved stillingsbesættelser. Han vil ikke sige, at bluff-mekanismer spiller med her, men: ”Det er da interessant, at netop Elite-Forsk-kategorien viser stor social skævhed, og det kan måske sige noget generelt om de mere skjulte mekanismer, når

man når ind i og højere op i forskerverdenen. Det er jo mere overfladiske vurderinger, hvor netværk, almindeligt ’omdømme’ eller cv’er med ophold på fine universiteter kan favorisere nogle. Men det ved vi ikke, for vi kender jo ikke navnene på dem, som har søgt og er blevet fravalgt ...”

Og så alligevel: Skjulte faktorer

Heine Andersen siger, at i en tidsånd, hvor det ikke er populært at tale om klasser, fordi alle angiveligt har lige chancer, er data om forskeres personlige oprindelse vigtige:

”Selvfølgelig først og fremmest fordi politikerne taler om, når lighed skal skabes igennem uddannelse, så bør der også være reel lighed. Forskningspolitisk har det også været et underliggende tema med et retfærdighedsaspekt; at det er vigtigt med mønsterbrydere. Så er det vigtigt at vide, om det reelt er sådan”, siger han. ”Men argumentet at samfundet går glip af meget talent, som ofte fremføres i forbindelse med kvinders underrepræsentation i forskerverdenen og som også kan bruges om arbejdsklassebørn, opfatter jeg nu som et skinargument, for det er vel ligegyldigt, om folk praktiserer deres talent som forskere eller i den private sektor. Bare de bruger deres talent ...”

”Os i forskerverdenen må heller ikke være blinde for, at vi med vores personlige (akademiker-) baggrunde er med til at forme forskningens veje

Heine Andersen

Endelig peger han på, at selv om data peger på lighed inde i den akademiske verden, så kan der være skjulte faktorer i spil:

”Os i forskerverdenen må heller ikke være blinde for, at vi med vores personlige (akademiker-) baggrunde er med til at forme forskningens veje. Det sker igennem forskningsprioriteringer, dvs. om det sker ud fra et overmiddelklasse-syn, ud fra en bestemt forståelse af og sympati for magthavere og embedssystem, ud fra livsbetingelserne i vores områder osv. Måske ville prioriteringerne være anderledes, hvis forskerstaben var mere pluralistisk sammensat”.

Den dårlige nyhed:

Minus for post.doc.'erne

Det Frie Forskningsråd mister mindst 100 mio.

i FL2013 –forslaget. Det går ud over talentopbygningen

Universitetsledelserne åndede lettede op, da FL2013-forslaget afslørede, at man ville bevare basisbevillinger på nogenlunde det nuværende niveau. Men nogle kom til at betale det regnestykke, og et af ofrene bliver de frie forskningsråd. Når det samlede regnestykke gøres op – og reserver er udmøntet – står de frie råd til at miste mindst 100 millioner kroner.

”Hvis man opfatter forskningsbevillingerne som en lagkage til fordeling, så får vi bare nogle krummer i bunden...”, siger en desillusioneret formand for de frie forskningsråd, Jens Chr. Djurhuus.

Og nedskæringen får formentlig især negative konsekvenser for karrierespektivet for det stigende antal stigende antal nyuddannede ph. d.'er, som skal videre via post.doc.-stillinger: ”Det er især forskningsrådene, som har bevilget penge til de individuelle postdoc-stipendier. Det kan vi nok ikke blive ved med i samme udstrækning. Beskæringen peger på en nedskæring. Og det er da meget godt, at vi kan identificere de bedste forskertalenter, men det nytter jo ikke noget, hvis vi ikke har penge til dem”, forklarer Djurhuus.

”Det vil ramme den kommende generation af forskere hårdt. Det er absurd, for vi ved, at der netop i disse år uddannes mange – måske for mange – ph.d.ere og at deres karrieremuligheder er vanskelige. Her har de frie råds bevillinger haft en særlig rolle. Rådene har i praksis brugt 2/3 af midlerne på de

ynge forskningsgenerationer. Det har udløst ca. 150 post.doc.-stipendier årligt – og en evaluering af forskerkarrierens veje har fortalt, at det især er de frie forskningsråd, som har trukket det læs”.

Manglende balance i systemet

Rådsformand Djurhuus har forståelse for, at universiteterne skal have dækket deres basismidler, men han mener samtidig, at der bør være en balance i systemet, så det frie bevillingssystem har midler til at sætte talentfulde projekter og forskere i gang.

”Men samlet set er der færre penge til rådighed for den frie forskning end på noget tidspunkt i dette årtusinde. De frie råd har fået halveret sin bevillingsandel siden 2004, samtidig med at der er sket en opbygning – og senere end nedbygning – af de strategiske råd. og de frie råd mistede alene hver 9. krone med forrige års finanslov. Og nu fortsætter nedskæringen”, siger Jens Christian Djurhuus, der tilføjer, at også har været dyrt, at overhead på projekter er steget fra 16 pct. til 34 pct.: ”De penge går til uni'erne ...”.

Er de frie forskningsråd venneløse, når finansloven skrues sammen?

”Universiteterne tænker selvfølgelig først på at få sikret deres basismidler til driften. Politikerne prøver at gøre forskellige interesser tilfredse, når FL skal skrues sammen, og vores kunder artikulere sig måske ikke så tydeligt”, svarer Djurhuus.

Politikerne ønskede rekordoptag af studerende i år, og det fik de. Nu kvitterer regeringen ved at bevilge penge til meroptaget. Det sker i forslaget til Finanslov-2013, som blev offentliggjort i slutningen af august.

Der tilføres uni-uddannelse 900 mio. kr i alt til ”videregående uddannelse” og de penge betyder at meroptaget bliver fuld-finansieret, oplyser **uddannelsesminister Morten Østergaard** i en pressemeddelelse.

Uni'erne åndede lettet op, for der bliver ikke nedskæringer på uddannelsessiden. Og tilmed lægger regeringen op til en flerårsaf-tale med bevillingssikkerhed over hele tre år, 2013-2015. Den udvidede planlægningshorisont blev modtaget med begejstring på uni-ledelsernes talsmand Jens Oddershede:

”Uni'erne er glade over signalerne i årets finanslov, dvs. at bevillingerne fremover stort set holder det nuværende 2012-niveau. Og tilmed har regeringen opfyldt vores gamle ønske om arbejdsro i form af flerårige bevillinger 2013-15”, forklarer rektorformanden.

“Bevillingsgaranti fra regeringen betyder, at så tør vi godt udløse noget af vores opsparing, som ellers er opbygget som buffer for at modvirke bevillingssikkerhed. Nu kan den udløses til langsigtede investeringer
Jens Oddershede

Uni'erne: Tid til at frigive opsparing

Uni'erne kvitterer for regeringens velvilje ved at love, at så vil uni'erne supplere ved at sætte opsparet formue i spil: *”Bevillingsgaranti fra regeringen betyder, at så tør vi godt udløse noget af vores opsparing, som ellers er opbygget som buffer for at modvirke bevillingssikkerhed. Nu kan den udløses til langsigtede investeringer”.*

Positivt er, at regeringen også har forlængelse af 5.000 kr. pr. studerende på hum og samf, som for tre år siden blev udløst af påvisning af, at disse områder var underfinansierede. Forlængelsen sker på trods af kritik af, at merbevillingen på nogle fag ikke udløste mere undervisning til de studerende, og det har ministeren ikke været tilfreds med. Derfor har uni-ministeren nu indføjet

ov sætter millionopsparinger i spil

rektorløfte. Men betyder det flere penge til masse-uddannelser med lavt timetal? Og vil ledelserne oprette flere faste stillinger?

Den gode nyhed I

Flerårsaftale med bevillingsgaranti for basismidler

Basisforskningsmidler på FFL13

Mio. kr., 2013-priser	2012	2013	2014	2015
Afsættes på FFL13 til universiteter og sektorforskningsinstitutioner	-	889	696	695
Afsat på FFL i alt til basismidler på universiteterne	8.366	8.367	8.368	8.366

Kilde: Forslag til Finansloven 2013

som bevillingsforudsætning, at uni'erne skal kunne levere bedre dokumentation af, hvad man bruger penge til, herunder skal der "etableres metoder til dokumentation af afholdte undervisningstimer" (bevillingsinstruks d.d.).

Flere penge til undervisning?

Men vil rektorerne frigive millionopsparingen? Og hvordan vil rektorer så sikre mere undervisning, lyder spørgsmålet, som FORSKERforum stiller på næste sider.

KU, AU og SDU har lavet en

undervisningsgaranti på min. 12 timer ugentligt til de studerende. Men hvor stor er underfinansieringen egentlig, og vil de enkelte uni'er klare problemet ved at sende flere penge – især til de nødlidende hum og samf-områder – som især var skydeskiven for Rigsrevisionens kritik af, at der bliver udbudt for lidt undervisning på visse fagområder ...

Flere faste stillinger?

Flerårs-garantien og frigivelse af opsparringsmillioner sætter samtidig fokus på ledelsernes forsigtigpeter-politik med at lave

løsansættelser. FORSKERforums oversigt (se s. 8) fortæller nemlig, at ledelserne ikke har brugt stigende midler i 2007-11 til at lave en tilsvarende vækst i de faste stillinger.

Det betyder, at mens der i 2007 var 1,3 fastansatte (professorer/lektorer) for hver tidsbegrænset ansat (post.doc., ph.d. o.lign.), så er forholdet i dag stort set 1:1. Og fortsætter rektorerne med at foretrække de løstansatte, så er der snart flere løstansatte end fastansatte på universitetet.

Den gode nyhed II

Ifølge Rigsrevisionen har universiteter i de senere år opbyggede store egenkapitaler, som kan bringes i spil

	Resultat i 2009	Resultat i 2010	Resultat i 2011	Egenkapital pr. 31. december 2011	Egenkapital i forhold til omsætningen i 2011
KU	+75.938	165.616	335.193	1.003.199	13 %
AU	27.425	98.205	47.838	587.714	10 %
SDU	4.591	+1.560	112.695	549.306	22 %
AAU	117.700	104.300	70.670	388.497	18 %
CBS	35.724	28.817	114.781	265.723	21 %
RUC	25.207	32.480	21.318	85.102	11 %
DTU	12.356	82.235	81.070	2.188.762	52 %
ITU	+2.108	+16.080	2.475	39.326	17 %
I alt	144.957	494.013	786.040	5.107.629	21 %

Kilde: Rigsrevisionen. Oversigten skal tages med et væsentligt forbehold idet DTUs egenkapital også indeholder ejendomsværdier.

Rigsrevisionen: Forskerdækning

Rapport fra Rigsrevisionen afslører stor forskel på udbuddet og 'forskerdækningen' af universiteternes undervisning. Men uni-lederne

Der er kommet et nyt ord til det danske vokabularium: 'Forskerdækning'. Indtil august 2012 fandtes ordet ikke, men i forbindelse med en rapport om universiteternes undervisning har Rigsrevisionen opfundet det nye ord for at få et rammende udtryk for, hvor stor del af undervisningen, der varetages af fastansatte forskere.

Og det nye begreb har allerede forårsaget rynkede bryn rundt omkring i det danske uddannelsessystem. For det første fordi Rigsrevisionens rapport dokumenterer, at der er meget stor forskel på forskerdækningen på de forskellige fakulteter, og at stigningen på HUM- og SAMF-taxameteret i 2009 ikke nødvendigvis har ført til bedre forskerdækning.

hvad der sker på området. Vi kører separat regnskab for, hvad ekstra-taxameteret er brugt til, og vi kan redegøre krone for krone. Pengene er gået til en bred vifte af studieaktiviteter: øget vejledning, flere øvelsestimer, bedre feedback – aktiviteter, vi ikke før havde råd til," fortæller han.

Det er jo nemt at have forskerdækning på 80 pct., når man har tonsvis af forskere ansat

Jan Molin, CBS

Når forskerdækningen så ligefrem er faldet, skyldes det ikke uvilje mod fastansættelser, siger Molin. Tværtimod har CBS-ledelsen for flere år siden besluttet, at de ekstra midler fra større optag og øget taxameter skal føre til flere fastansatte. Problemet er bare, at fastansættelser tager lang tid.

Undskyldning: Ansættelser tager halvandet år

"At fastansætte en forsker er fantastisk langsommeligt. Der skal laves opslag, folk skal søge, der skal nedsættes et internationalt bedømmelsesudvalg, der skal forhandles kontrakter og så videre. Det tager typisk halvandet år. Så da vi får de øgede taxamertilskud, er vi nødt til at trække et relativt stort antal D-VIP'ere ind og løfte opgaven midlertidigt," forklarer CBS-undervisningsdekan Molin, der faktisk oplevede at stå i den

forunderlige situation, at han i 2010 havde flere penge, end han kunne bruge.

Til gengæld har CBS ifølge Molin iværksat en kraftig rekrutteringsindsats, der i 2012 og muligvis også i 2013 vil føre til omkring 50 nye fastansættelser årligt.

Når Jan Molin er stærkt optaget af Rigsrevisionens opgørelser omkring forskerdækning, skyldes det også de forskellige økonomiske grundfundamenter, universiteterne baserer deres antal af medarbejdere på, nemlig de basisbevillinger, der på CBS er langt lavere i forhold til studentermassen end til sammenligning på DTU.

"Det er jo nemt at have forskerdækning på 80 pct., når man har tonsvis af forskere ansat. Så når man sammenligner ud fra de her tabeller, bliver det meget forsimplet. Vi har en minister og regering, der har lyst til en bred debat om forskningsbasering, og så det er synd, at det bliver reduceret til at handle om det her simple mål."

RUC: Fokus på undervisning er ensidigt

Den kritik er RUC-prorektor Hanne Leth Andersen helt enig i. RUC fremstår også i et problematisk lys i rapporten. Ikke så meget på grund af forskerdækningen af undervisningen, men fordi RUC generelt udbyder et lavt antal undervisningstimer til de studerende. For HUM- og SAMF-uddannelserne er gennemsnittet af ugentlige undervisningstimer således blot 5,7, og det tal er ikke steget på trods af taxameterstigningen.

Den lave forskerdækning på nogle uddannelser kan betyde, at de studerende ikke modtager tilstrækkelig forskningsbaseret undervisning

Rigsrevisionen

Men på de områder, hvor man hænger med lave tal for forskerdækningen, er man også en smule irriterede over rapporten og det fokus, den skaber på netop dette element: "Det er da en vigtig diskussion. Men lige i øjeblikket synes jeg, der bliver skudt voldsomt over målet. Rigsrevisionen kortslutter fuldstændig, når de sætter lighedstegn mellem forskningsbaseret undervisning og det, at der står en forsker i klasselokalet. Det er en forsimpning," siger Jan Molin, undervisningsdekan på CBS.

Flere penge – flere løstansatte

CBS er en af "synderne" i rapporten. For det første ligger man med en forskerdækning på 56 procent af undervisningen i bunden af skalaen. For det andet har man ikke været i stand til at hæve forskerdækningen på trods af taxameter-stigningen i 2009. Tværtimod er den faldet på 8 ud af 10 uddannelser.

Men det er der flere gode grunde til, siger Jan Molin, der fastslår, at det i hvert fald ikke er fordi pengene røget i et sort administrations-hul. Rub og stub er brugt på forbedring af uddannelserne:

"Som de eneste har vi fuldstændig styr på,

Forskerdækning af undervisningen på hovedområdeniveau i 2011

	HUM	SAMF	NAT/TEK	SUND	I alt
KU	71 %	42 %	87 %	64 %	72 %
AU	75 %	60 %	86 %	61 %	69 %
SDU	74 %	65 %	87 %	64 %	73 %
AAU	75 %	69 %	91 %	87 %	84 %
CBS	-	56 %	-	-	56 %
RUC	69 %	69 %	69 %	69 %	69 %
DTU	-	-	96 %	-	96 %
ITU	-	-	52 %	-52 %	
Sektor	73 %	60 %	88 %	64 %	73 %

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Danske Universiteters statistiske beredskab, 2011.

g halter trods taxameterstigning

ne kalder kritikken forsimplet

Hun erkender dog, at 5,7 timers ugentlig undervisning ikke lyder af meget: "Hvis tallet dækker den tid, man mødes med underviser, så er der ikke meget kontakt-tid. De studerende skal kunne trække mere på deres lærer end det der," slår hun fast, men hun peger samtidig på, at RUC-pædagogikken baserer sig meget på projektvejledning, som ikke tæller med i denne statistik.

Derfor frygter hun ligesom Jan Molin, at rapporten vil forsimple diskussionen om undervisning til et spørgsmål om mange kateder-timer med forskere foran tavlen.

“

De studerende vil sige, at de vil have flere timer. Men jeg tillader mig at sige, at det er en elevgørelse. De studerende får en vare, får stoffet leveret, og skal til eksamen

Hanne Leth Andersen, RUC

"Rapporten sætter fokus på undervisning frem for læringsaktiviteter. Samtidig er den symbol på en overgang. Vi kommer fra at være et forskningsmiljø, hvor man studerer og tilegner sig viden og metoder, til at være en uddannelsesinstitution. De studerende vil sige, at de vil have flere timer. Men jeg tillader mig at sige, at det er en elevgørelse. De studerende får en vare, får stoffet leveret, og skal til eksamen," siger Hanne Leth Andersen.

Tal på læring

Hun erkender, at RUC er nødt til at følge med udviklingen mod et mere kvantificeret uddannelsessyn. Udfordringen for RUC er at sætte tal på læringen:

"Vi har diskuteret på RUC, hvad vi vil stille op med det her. Og vi vil gerne være tydeligere på, hvad det er for elementer, der indgår i uddannelserne. Alt, hvad der ikke er skrevet ned og optalt, det gælder ikke i en moderne synsvinkel. Det går vi med på – det skal vi som moderne universitet. Men tendensen i tiden om, at der skal være mere forelæsning, støder sammen med behovet for selvstændige unge. På RUC vil vi gerne skabe aktive studerende."

Hun peger også på det paradoks, at der forventes, at de øgede midler fra taxameterstigningen går ubeskåret til undervisningen, samtidig med at man med opgørelser som denne pålægger universiteterne større administrative byrder med at måle, tælle og føre regnskab.

"Der er noget selvmodsigende i det. Vi skal redegøre for alt, hvad der sker, men vi må ikke have administration. Sidste år skar vi 10 pct. på fællesadministration efter påbud fra ministeriet. Vi accepterer det, men vi har svært ved at få det til at løbe rundt," siger Hanne Leth Andersen.

SDU skammer sig ikke

På det samfundsvidenskabelige og humanistiske område på SDU kunne det ved første øjekast også godt se ud som om, taxameterstigningen er gået op i røg. Her er undervisningstimetallet faldet fra 11 til 10,2 ugentlige timer.

Pengene er dog brugt særdeles fornuftigt, siger dekan Jesper Strandkov, nemlig på at øge forskerdækningen, gøre holdstørrelserne mindre og så reducere sammenlagte kurser på tværs af forskellige uddannelser.

Jesper Strandkov kan heller ikke skjule sin irritation over det store fokus, der lægges på undervisningsudbuddet, både i Rigsrevisionens rapport og generelt i offentligheden.

"Efter min mening er et utroligt fokus på antallet af UNDERVISNINGStimer. Det er sikkert nogle steder, hvor man berettiget kan kritisere, men mange andre steder er det ikke et problem, herunder SDU. Og der foregår meget andet pædagogisk en regulering af timetallet. Så vi skammer os absolut ikke i forhold til, hvad vi leverer," siger Jesper Strandkov.

KU-jura: 17 pct.' forskerdækning

Ifølge Rigsrevisionen findes landets laveste forskerdækning af undervisningen på det samfundsvidenskabelige område på KU. Her er tallet 42 procent, hvilket er klart det laveste og langt under gennemsnittet på 73 procent. Tallet dækker imidlertid både over det samfundsvidenskabelige fakultet og det juridiske fakultet, og hvis man dykker ned i de tal, bliver forskellene endnu mere markante.

Ifølge KU's opgørelse over årsværkforbruget, var der på KU-jura tildelt 10 VIP årsværk til undervisning mod 49 løse deltids-VIP årsværk, som ifølge Rigsrevisionens regneformel giver en forskerdækning på blot 17 procent. (*Rigsrevisionen angiver selv den laveste forskerdækning som 22 procent. Forskellen til de 17 procent skyldes at de 22 procent bygger på uddannelsernes egne indberetninger til uddannelsesministeriet, red.*)

FORSKERforum kontaktede dekan Henrik Dam for at få hans kommentar til det lave tal, men han henviste til studieleder Stine Jørgensen, som til gengæld ikke var meget for at diskutere opgørelsen af den udprægede brug af løstansatte, men handler sagen af pr. email:

"På Jura anvender vi ikke en kvantitativ målestok, men derimod en kvalitativ. Det giver derfor ikke meget mening at kommentere på selve tallet" (i email).

Hun tilføjer dog også, hvordan man på fakultetet har en noget bredere definition af forskningsbaseret undervisning, end blot det at det er forskere, der forestår undervisningen: "De juridiske uddannelser er tilrettelagt med udgangspunkt i forskningsbaseret universitetsdidaktik, vi understøtter forskningsbaserede læringsprocesser som projektarbejde mv., undervisningen er tilrettelagt af en aktiv forsker, ligesom forskere naturligvis også underviser de studerende".

lah

Systemet foret

Flere penge i 2007-11 blev ikke brugt til at oprette faste stillinger, tværtimod, viser FORSKERforum. Det underminerer forskerdækningen i undervisningen, som netop er kritiseret af Rigsrevisionen

“

Den lave forskerdækning på nogle uddannelser kan betyde, at de studerende ikke modtager tilstrækkelig forskningsbaseret undervisning

Rigsrevisionen

”Flere forskere på universiteterne. Forskerne udgør en stadig større andel af universiteternes medarbejderstab. I perioden 2007-11 var væksten i de videnskabelige årsværk 30 pct.,” lød jubelmeldingen fra rektorer og bestyrelsesformænd i juni.

Baggrunden var økonomiske nøgletal fra universiteterne.

Den glade nyhed dækkede imidlertid over en mere rå virkelighed. De ekstra bevillinger til forskning/uddannelse var nemlig i hovedsagen brugt til løsansættelser. Væksten var især blandt de 1-3-5 årige tidsbegrænsede ansættelser og ikke som fastansatte professorer eller lektorer, fortæller FORSKERforums oversigt over udviklingen i ansættelsesgrupperne:

- den store gruppe løstansatte post.doc's o.lign. er vokset med knap 1000 årsværk (46 pct.s vækst 2007-11, se oversigt)
- gruppen af fastansatte lektorer er blot vokset med knap 200 årsværk (5 pct.s vækst)
- gruppen af fastansatte professorer er vokset med 380 og det skyldes formentlig professorer m.s.o.-tilvækst (26 pct.s vækst).

En fastansat for hver løst ansat

FORSKERforums oversigt fortæller, at mens der i 2007 var 1,3 fastansatte (professorer/lektorer) for hver tidsbegrænset ansat (post.doc. ph.d. o.lign.), så er forholdet i dag stort set 1:1. Og fortsætter rektorerne med at foretrække de løstansatte, så er der snart flere løstansatte end fastansatte på universiteterne.

I det regnestykke er deltids-vip'erne, som typisk er undervisere uden forskningsforpligtelse (udenfor stillingsstrukturen), tilmed ikke indkalkuleret. (Hvis deltidsvip medregnes blandt de løstansatte, så vil universitetets forsker- og underviserstab bestå af kun 4 fastansatte for hver 5 løstansatte).

FORSKERforums oversigt viser, at uni-ledelserne har udsultet uni'ernes basispersonale. Og rektorerne har pres på sig for at give en garanti om ansættelse af flere lektorer og professorer. Spørgsmålet er dels aktualiseret af et finanslovsforslag-2013, som giver mere sikre budgetter. Og dels af en stærk kritik fra Rigsrevisionen af, at forskerdækningen på visse uddannelser er for ringe.

Finanslovens pres: Finansloven giver sikker økonomi

FORSKERforums oversigt og den finanslov-2013, som netop er fremlagt, lægger pres på rektorer og institutledere om at forpligte sig til ansættelsespolitik med flere fastansættelser. Ledelsernes argument mod fastansættelser har nemlig været, at uni'erne har levet med budget-usikkerhed, så man ikke turde binde penge i fastansættelser. Men nu tyder alt på en FL-2013 med en treårig flerårsaftale med budgetsikkerhed. Og det betyder, at rektorerne også bliver tvunget til at frigive noget af de sidste års over-opsparring til andre formål.

Rigsrevisionens pres: Lav forskerdækning

Samtidig peger en kraftig kritik fra Rigsrevisionen (august 2012) netop på, at der er underskud af fastansatte lærere. Nogle fag har meget lav forskerdækning på deres uddannelser. Rigsrevisionens undersøgelse (august 2012) afslører nemlig, at forskerdækningen varierer enormt mellem uddannelserne. Naturvidenskab/teknik har en forskerdækning på undervisningen med 88 pct. Samf

Store forskelle mellem hovedområderne

Mens Rigsrevisionens rapport fortæller om store forskelle i fastlærer-dækning mellem fx samf og hum på den ene side og nat/teknik på den anden, så fortælles også, at det i nogen grad skyldes store forskelle i bevillinger mellem områderne.

Udviklingen i stillingskategorierne afspejler den samme skævhed i den politiske prioritering af ressourcer 2007-11: Uni-fakulteterne skønner, at vip-personalet til hum's og samf's uddannelses-personel faldt med ca. 5 pct. i perioden 2007-11, og

det på trods af, at der kom flere studerende ind. Hvad angår forskningspersonel lyder skønnet, at antallet vip'ere steg med på 20 pct. på hum, med 14 pct. på hum, men med 32 pct. på nat/teknik (Rektorkollegiets statistik 2012)

Hvad angår ph.d'erne, så har politikerne forkælet bestemte områder ved at øremærke stipendier hertil. Hum' haft en stigning på 15 pct. i perioden 2007-11, samf er steget 20 pct., mens nat/teknik såmænd fik en stigende tilgang på hele 60 pct.

Trækker løstansatte ...

ERforums statistik.

sionen

Vækst FASTANSATTE / LØSTANSATTE. Videnskabeligt personale på universiteterne i stillinger på professor-, lektor- samt tidsbegrænset ansatte og deltids-vip 2007-2011.

	2007	2008	2009	2010	2011	Vækst 2007-11
Professor	1434	1542	1690	1798	1810	26 Pct.
Lektor	4086	4078	4147	4137	4269	5
Tidsbegrænsede: Adjunkt, post.doc., forsker o.lign.	2052	2146	2625	2855	2999	46
Tidbegrænsede: Ph.d.	2168	2233	2476	2671	2843	31
Ikke-vip	1374	1447	1482	1523	1594	16
Deltids-vip						
Vip:						
Fast/løst-ansatte	1,3	1,28	1,14	1,07	1,04	

ligger lavest med en forskerdækning på 60 pct. På KU-samf er forskerdækningen gennemsnitligt 42 pct, men det dækker bl.a. over massetudiet jura, der blot har en dækning på 22 pct. Også KU-historie og -psykologi ligger imidlertid lavt med en dækning på under 50 pct.

Rigsrevisionen konkluderer: "... den lave forskerdækning på nogle uddannelser kan betyde, at de studerende ikke modtager

tilstrækkelig forskningsbaseret undervisning". Og sådan en kritik er noget, som sætter pres på uni-ledelserne, for kritik fra den side tages meget alvorligt. Og her har uni-ledelserne kun to muligheder: Enten pisker ledelserne de eksisterende fastlærere til at undervise noget mere, eller også ansættes flere fastlærere.

Kilder til statistikken:

ad Professor, lektor, adjunkt m.fl.: UNI-C Statistik og Analyse (Bertel Ståhle).

ad Ph.d.: Antal indskrevne studerende. Danske Universiteters Statistiske beredskab

ad deltidsvip: årsværk. Danske Universiteters Statistiske beredskab
ad fast/løstansatte: Vip-personale dvs. eks. deltids-vip'erne.

Enquete: Rektor ja ti

1. Har dit uni i perioden 2007-11 valgt de nemme løsninger med løse fleksible åremålsansættelser – post.doc'ere – og forsømt gruppen af fastansatte?

KU-rektor: "Vi har ikke valgt de nemme løsninger, tværtimod. Derimod kan dele af problemet henføres til, at KU har været inde i en positiv udvikling hvad angår ekstern funding, og det har medført en vækst i post.doc.-kategorien af strukturelle grunde. Det har betydet en forskydning mod flere tidsbe-grænset ansatte i relation til gruppen af faste lærere. Det er ledelsen bevidste om, og vi har en plan".

AU-rektor Lauritz Holm-Nielsen: "Det er rigtigt, at der er sket nogle balance-forskydninger. Da jeg blev rektor i 2005 var forholdet mellem fastansatte/løstansatte 60/40. Nu er det nærmest omvendt. Hvis nogle oplever en stor ubalance kan det måske også være forstærket af, at vi har et generationsskifte i gang.

Men nej, det har ikke været en bevidst prioritering fra ledelsens side. Der har været strukturelle grunde til, at udviklingen er gået den vej. På grund af 'konkurrenceudsættelse' har usikkerheden om bevillinger været stor, så vi har været forsigtige med at fastansætte. Og når vi så har fået eksterne forskningsmidler er der blevet ansat projektansatte, typisk i post.doc.-stillinger "

SDU-rektor: "Rigsrevisionens rapport viser, at SDU har øget omfanget af undervisningen, der gives af fastansatte VIP'er".

AAU-rektor Finn Kjærdsdam: "AAU har som målsætning, at al undervisning skal være forskningsbaseret, hvis den ikke har til formål at bringe erfaring ind på universitetet fra det omgivende samfund (erhvervsliv, politik, profession m.m.) i form af adjungerede professorer, kliniske professorer, eksterne lektorer, adjungerede lektorer m.m.

I AAUs Udviklingskontrakt har vi fastsat, at det samlede antal timer for deltidsansatte indenfor VIP området (DVIP) ikke må overstige 7 % af timetallet for VIP ansættelser.

CBS-rektor Per Holtén-Andersen: "CBS vil ifølge investeringsplan øge optaget af ph.d.-studerende og ansætte flere post.doc.s og adjunkter, men dette sker ikke på bekostning af fastansatte VIP – tværtimod. CBS rekrutterer kraftigt indenfor fastansatte VIP. ph.d., post.doc.s og adjunkter udgør en talentbase, der rekrutteres fra.

ENQUETE: Rigsrevisionen kritiserer uni'er for at have for lav forskerdækning på undervisningen. Og FORSKERforums statistik viser, at uni-ledelserne elsker løstansatte forskere. Men vil rektorerne gøre noget ved problemet?

2. Er du enig i at den faste stab er unis ryggrad og at FORSKERforums oversigt (og Rigsrevisionens kritik) peger på en alvorlig forsømmelse?

KU-rektor: "Det er flere spørgsmål på en gang, og hertil vil jeg sige: For det første at jeg er enig i, at den faste lærerstab er ryggraden i den daglige drift. For det andet er forskydningen på ingen måde en forsømmelse – universitetet er helt bevidst om, at der skal være en balance mellem fastansatte/løstansatte. Og for det tredje, så kan FL-2013's nye treårige økonomiske ramme for sektoren give mulighed for, at der afsættes et større beløb til at øge ratioen af fastansatte, både af hensyn til forskerdækningen (Rigsrevisionens kritik) og af hensyn til at balancen faste/løse er forskudt.

AU-rektor: "Jeg er helt enig i, at de fastansatte er uni's ryggrad i den kontinuerlige forskning, forskningsbaserede undervisning og fornyelse; i centrum for min struktur står lektorer, professorer og seniorforskere, med forskningsfrihed. Og ledelsen er enig i, at der er opstået en ubalance i relationen fast-/løs-ansættelser. Men hvis der har været tale om 'en forsømmelse', skyldes det de strukturelle og bevillingsmæssige forudsætninger i 'konkurrenceudsættelsen'. Og når vi har været forsigtige med oprettelse af flere faste stillinger skyldes det grundlæggende, at vi ikke vil lave risikable satsninger med risiko for efterfølgende fyringsscenarier, hvis basisbevillingerne svigter.

SDU-rektor: "Jeg er enig i, at man skal tilstræbe en høj grad af fastlærerdækning, men det er også vigtigt at have deltidslærere med kontakt til det omgivende samfund, herunder erhvervslivet.

3. Er der fagområder, som er særligt forsømte – Rigsrevisionen peger vel på hum og samf?

KU-rektor: "Jeg vil ikke pege på områder som særligt forsømte hvad angår forskningsdækning eller fastansættelser. Humanioras særlige problemer på småfag blev afhjulpet sidste år via en bevilling på 15 mio. sidste år. Og hvad angår spørgsmålet om samfundsvidenskab, fx juras svage forskningsdækning (på 22 pct. jf. Rigsrevisionens kritik), så er det jo igen spørgsmålet om præmisserne for kritikken. Jura har jo en urgammel tradition for mange løslærere fra praksisfelter (fx ministerier), hvor det kan diskuteres, hvor stor den forskningsbaserede balance skal være.

AU-rektor: "Rigsrevisionens redegørelse for forskningsdækningen er dækkende for enkelte områder. Nogle vil sige, at der er en traditionel og historisk ubalance på nogle fagområder. Det gælder fx erhvervssprog, kommunikation og jura, fordi deltidsundervisere – i en perlerække af forlængede ansættelser – underviser parallelt med de fastansatte. Men på nogle fag vil man henvise til, at det ikke er motiveret af økonomi, men af faglige hensyn. Man mener, at det er hensigtsmæssigt med mange lærere med praksisrelation, advokater, ministerielle embedsmænd, læger og sygeplejersker. Det er en konkret afvejning af, hvad materien er".

SDU-rektor: "Fastholdelse af en rimelig fastlærerdækning er en særlig udfordring for disse to fagområder.

I faste vip-stillinger

FASTANSATTE/LØSTANSATTE. Videnskabeligt personale på universiteterne i stillinger på professor-, lektor- samt tidsbegrænset ansatte og deltids-vip 2007-2011. Antal personer						
	2007	2008	2009	2010	2011	Vækst 2007-11
Professor	1434	1542	1690	1798	1810	26 Pct.
Lektor	4086	4078	4147	4137	4269	5
Tidsbegrænsede: Adjunkt, post.doc., forsker o.lign.	2052	2146	2625	2855	2999	46
Tidsbegrænsede: Ph.d.	2168	2233	2476	2671	2843	31
Ikke-vip	1374	1447	1482	1523	1594	16
Deltids-vip						
Vip:	1,3	1,28	1,14	1,07	1,04	
Fast/løst-ansatte						

4. Vil dit uni ekstraordinært reservere penge fra opsparingen til at oprette flere faste stillinger, hvor mange og fra hvornår?

KU-rector: "Jeg vil ikke nu gå i detaljer, men kan godt røbe, at jeg vil indstille til bestyrelsen, at der afsættes et betydeligt beløb allerede fra 2013 til at oprette flere faste stillinger – formentlig i omegnen af 100 mio. årligt svarende til ca. 100 professorater/lektorater".

AU-rector: "Vores opsparing er relativt den laveste blandt de danske uni'er, og vi har allerede disponeret vores puljer, så der er ikke meget at tære på. Til gengæld kan der arbejdes med forskellige redskaber og 200 mio. i AUs puljer.

Når det er sagt er ledelsen helt bevidst om, at balancen mellem fast- og løstansatte skal justeres. Ideelt set vil det også forøge AUs konkurrencekraft at ansatte dygtige forskere, for de er dygtige til at skaffe eksterne bevillinger. Samtidig har vi nok ikke brugt adjunktstillingen systematisk som karrierestilling for de yngre, som en slags tenure-track, men det arbejder vi på.

SDU-rector: "Disse spørgsmål om bevillinger og køreplan afgøres for de kommende tre år, i forbindelse med budgetlægningen i december 2012".

AAU-rector: "Det samlede antal timer for deltidsansatte indenfor VIP-området (DVIP) må ikke overstige 7 % af timetallet for VIP ansættelser. Dette er fulgt op i vores budgetmodel, hvor fakulteterne får betalt 40-50 % forsknings tid til alle adjunkter, lektorer og professorer til fri forskning. Der er altså ingen besparelse i at ansætte DVIP".

CBS-rector: "CBS er i fuld gang med rekruttering af nye forskere – om vi når i mål afhænger i høj grad af kvaliteten af ansøgere. I 2015 forventer CBS med gældende investeringsplan og finansielle forudsætninger baseret på finanslov 2012, at have ansat ca. ekstra 72 faste VIP. Investeringsplanen vil blive opdateret, når finanslov 2013 er endeligt kendt.

KU-ledelsen doubler konkurrencen

Først skal forskerne konkurrere med hinanden om eksterne penge. Så snupper rektor sin andel af pengene, som forskerne så får lov til at konkurrere om igen...

Vi skal altså ikke bare ud i en hård 'konkurrence-udbydelse', hvor succesraten er 15 pct. – bagefter skal vi såmænd også konkurrere om vores 'egne penge'. Sådan oplever forskere på KU den mekanisme, som politikerne og KUs ledelse har sat i værk. Problemet er beskrevet af **biologilektor Thure Hauser** i et åbent brev til ledelsen:

"For et par år siden skulle vi alle spare, ansatte blev fyret, og vi skulle alle løbe hurtigere for at opretholde vores aktiviteter. Og I fastfros en masse såkaldte løsmidler ude på institutterne, penge som ofte var optjent af enkelte forskere til nye projekter og tiltag. Nu er underskuddet og de dystre forudsigelser så forsvundet, og vi har i stedet et stort overskud. Det er jo dejligt", bemærker han og fortsætter med, at han egentlig forventede at ledelsen ville sende pengene tilbage i institutternes slunkne kasser (UNIVERSITETSAVISEN).

Men i stedet sættes pengene så ind i en ledelses-pulje 'KUs 2016-pulje', hvor KUs forskere så skal konkurrere om de samme penge igen: "Altså skal vi nu til at skrive ansøgninger og konkurrere om at få del i vores egne penge? Eller tager jeg fejl?"

Og selv om KU-ledelsen vil påstå, at puljepengene ikke stammer direkte fra forskernes eksterne indtægter, men fra et andet 'overskud', så er det en dårlig prioritering at lave nye konkurrencer mellem KUs forskere: "Vi er i forvejen overbelastede med at skrive ansøgninger til fonde med meget lav succesrate, og vi har i stedet brug for mere ro og bedre arbejdsforhold, inklusiv stabil tilgang af finansiering".

'Dekanernes matadorspil

Videnskabsekspert og -blogger Claus Emmeche kalder puljen for 'dekanernes matadorspil':

"Som moderne ledelsestænkning er i dag, er det et tabu blot at tilbageføre ekstra midler til de enkelte institutters budgetter. At smøre penge 'tyndt ud over det hele', er rent spild i moderne management. Ledelsen vil ikke overraskende meget hellere give sig selv magt til at bestemme, hvad overskuddet benyttes til, med andre ord, hvad der skal forskes i", mener han. "Og så definerer ledelsen reglerne som et nyt matador-spil med 'tværvidenskab'. Og spillet får flere faser: Først med korte interessetilkendegivelser (med budgetskiter) fra de tvær-fakultære forskergrupper. Så kanaliseres de videre af institutledere. Og så er det dekanernes tur til at bede nogle om uddybede ansøgninger. Og derefter skal dekanerne så prioritere mellem de indkomne 'tværfakultære' eller 'interdisciplinære' projekter".

Emmeche ser frem til et spændende fordelingspils.

Masteruddannelser tynde på det akademiske

Der er lidt for meget 'mester-uddannelse' over nogle uni'ers master-uddannelser, mere end antydes det i kritik fra Akkrediteringsinstitutionen ACE, som vender tommelen nedad

Hver tredje master-uddannelse lever ikke op til minimums-kravet. Det er konklusionen på baggrund af de 42 akkrediteringssager, der hidtil er afgjort. Og dumpe-raten er hermed mere end dobbelt så høj som for almindelige akademiske fuldtidsuddannelser.

Og det er først og fremmest problemer med at nå det forventede akademiske niveau, som giver uddannelserne problemer. Det siger et notat, som Akkrediteringsinstitutionen (ACE Denmark) offentliggjorde denne sommer. Ifølge notatet har flere uddannelser alt for meget vægt på praktiske kvalifikationer i deres kompetenceprofiler, ligesom de faglige mål betoner det praksisrettede på bekostning af det akademiske.

Formanden for Akkrediteringsrådet Søren Barlebo tror, det kan hænge sammen med, at de studerende tager uddannelsen sideløbende med en karriere i erhvervslivet, og derfor gerne vil lære noget, de kan drage direkte nytte af i deres job. "De studerende betaler, og da de gerne vil have noget praktisk kunnen med hjem, så kan det godt være de akademiske ambitioner, man slækker på," forklarer Søren Barlebo.

For høje krav?

I Masterbekendtgørelsen hedder det, at uddannelserne skal gennemføres på et niveau, "der svarer til en kandidatuddannelse". Der er dog små nuanceforskelle. For eksempel skal en kandidat mestre fagets videnskabelige metoder, mens en master skal kunne anvende fagets videnskabelige metoder. Men bortset fra disse nuancer, stilles der samme akademiske krav.

Men er det egentlig rimeligt, spørger Søren Barlebo, der ikke vil bruge den høje dumpeprocent til at slå master-uddannelserne i hovedet og bede dem tage sig sammen. Han stiller spørgsmål ved, om det er rimeligt at forvente, at man på et deltidsstudie på 60 etc's-point kan opnå det samme som i en kandidat-overbygning på fuld tid og 120 etc's.

Han antyder, at man måske bør se lidt

mindre rigtigt på de akademiske krav, man stiller til masteruddannelserne: "Der er mange måder, en uddannelse kan være forskningsbaseret på. Er det forskere, der underviser? Underviser de i eget forskningsområde? Lærer de studerende forskningsbaseret stof? Lærer de selv at forske?" spørger Søren Barlebo, og han fastslår samtidig, at der i hvert fald ikke er nogen grund til at uddanne master-studerende til at være forskere.

Til gengæld mener han, der kan ligge meget uerkendt akademisk lærdom i mødet mellem universiteternes videnskabelighed og de studerendes praksis-baggrund.

For lidt kvalitetssikring

Det andet generelle problem, som ACE-notatet peger på, er manglende kvalitetssikring af uddannelserne. Søren Barlebo forklarer, at kvalitetssikringen blandt andet sikrer, at der er mening og sammenhæng i uddannelsen, og det er ikke mindst vigtigt for masteruddannelser, som ofte er meget sammensatte af forskellige moduler.

"Du kan ikke regne med, at folk kommer med de samme kvalifikationer, så der må for eksempel være nogle introducerende moduler. Ellers overlader man det til de studerende selv at finde ud af indholdet.

Behovet forstærkes af, at mange master-uddannelser ifølge Barlebo har meget brede rammer for, hvem man tager ind. Og det kan give en broget skare af studerende: "Det er klart, at man er næstekærlig og vil gerne lukke mange ind. Men det handler jo også om at få en kritisk masse, så man kan få økonomien til at løbe rundt".

ACE-formanden tror dog ikke på, at masteruddannelser primært fungerer som pengekvæg på universiteterne:

"Jeg tror, det er ret få masteruddannelser, der kan kaldes overskudsforretninger. Ud fra min erfaring handler det om nogle fagpersoner, der gerne vil lave nogle uddannelser, som også er for andre end fagstuderende."

CBS:

CBS har været i censorhænder, der kun gav

Det lyder ikke så slemt, når noget er 'betinget positivt'. Men når man taler akkreditering af uddannelser, er det reelt en dumpekarakter.

"Hvis Akkrediteringsrådet giver en positiv afgørelse, så er det fordi, uddannelsen lever op til en rimelig minimumsstandard. Så betinget positiv betyder altså, at den ikke lever op til minimum. Vi giver så et eller nogle gange to år til at man får rettet op på de grundlæggende problemer, og er det ikke sket, så bliver uddannelsen lukket, forklarer rådets formand Søren Barlebo.

En relativt stor andel af masteruddannelserne – en tredjedel – har fået betinget positiv. Men hvad angår CBS er den helt gal. Her er det fire ud af fem uddannelser, hvor tommelen er blevet vendt ned.

Noget, som Søren Barlebo ikke tøver med at kalde "et alvorligt problem".

Vice-dekan Christian Tangkjær, der er ansvarlig for CBS' masteruddannelser, beklager da også signalet i statistikken.

"Jeg er selvfølgelig rigtig ærgerlig. Dels kan det risikere at udstille vores uddannelser som om, de ikke har kvalitet. Og det ved vi, de har. Men vi må tage evaluering som en mulighed for at se kritisk på os selv og spørge, om vi er gode nok til at kommunikere det, vi gør for at sikre forskningsbaseret kvalitet."

Svar: Skæv bias hos censorerne

Christian Tangkjær slår fast, at der er blevet reageret på de negative vurderinger. Blandt andet er en master-uddannelse i SKAT blevet trukket fra et samarbejde med fra professionshøjskolen Metropol og 100 procent over på CBS for at styrke og sikre forskningsbaseringen.

Men han retter også skytset tilbage mod det system, der evaluerer uddannelserne.

"Jeg siger ikke, at systemet har fejlet. Men det er nogle særlige uddannelser, for det er nogle særlige studerende. Pædagogisk er vores undervisere nødt til at undervise på en anden måde, så de kan møde dem i deres egen praksis. Men lærerne underviser stadig inden for deres forskningsfelt og ud fra en forskningsbaseret pædagogik. Derfor synes jeg 'niveau'-snakken er farlig. Man taler om samme niveau, men kvalifikationsrammen differentierer mellem forskellige profiler,"

4 ud af 5 dumpede

'betinget positiv' – ikke er godt nok. Men CBS benægter at masters er en pengemaskine

Uddannelsens navn	Rådets afgørelse	Runde	Uni	K1	K2	K3	K4	K5
Master i business administration, executive (EMBA)	Betinget positiv	2010-2	AU	Tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Tilfredsstillende
Master i etik og værdier i organisationer	Betinget positiv	2010-2	AU	Tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Tilfredsstillende
Executive Master of Business Administration	Betinget positiv	2010-2	CBS	Delvist tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Ikke tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende
Master i skat	Betinget positiv	2010-2	CBS	Delvist tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Ikke tilfredsstillende
masteruddannelse i uddannelse og læring	Betinget positiv	2010-2	RUC	Tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Ikke tilfredsstillende
Masteruddannelse i medborgerskab	Betinget positiv	2011-1	AU	Delvist tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende
Masteruddannelse i Management Development	Betinget positiv	2011-1	CBS	Delvist tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Ikke tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende
Masteruddannelse i shipping og logistik	Betinget positiv	2011-1	CBS	Tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Tilfredsstillende
Masteruddannelse i tværmedial kommunikation	Betinget positiv	2011-1	KU	Tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende
Masteruddannelse i fremmedsprogspædagogik	Betinget positiv	2011-2	KU	Delvist tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Ikke tilfredsstillende	Ikke tilfredsstillende
Masteruddannelse i idræt og velfærd	Betinget positiv	2012-1	KU	Ikke tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende
Masteruddannelse i offentlig kvalitet og ledelse	Betinget positiv	2012-1	SDU	Tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Ikke tilfredsstillende	Tilfredsstillende
Master i public administration	Betinget positiv	2012-1	AAU	Delvist tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Delvist tilfredsstillende

Kilde: ACEs evaluering

siger Tangkjær, der føler, der er en bias i akkrediteringssystemet, fordi det virker tilrettelagt for bachelor- og kandidat-uddannelser.

Udfordringen for ham og kollegerne på andre master-uddannelser er at gøre det klart, at det akademiske niveau er lige så højt som på fuldtidsuddannelser, men vejen dertil er anderledes.

“Vores uddannelser har en anden kompleksitet, i og med de både er forskningsbaserede og praksisorienterede. Og det er i kombinationen læringen sker. Det er vi måske ikke så gode til at fortælle,” siger han.

Ikke værktøjer til virksomheden

Tangkjær afviser til gengæld blandt Søren Barlebos antydning af, at masteruddannelserne slækker på den videnskabelige teori, fordi de studerende mest er ude efter nogle praktiske værktøjer.

“Det gør vi på ingen måde. Vi siger til de studerende, at de ikke skal forvente at få en masse værktøjer med hjem. Det er ikke noget quick-fix. De får analytiske værktøjer, de bliver kritisk reflektive, og det sker ved at anvende videnskabelige teorier og metoder.”

Hvad angår kritikken af den manglende kvalitetssikring, så mener han ikke længere, den er relevant. I hvert faldt ikke på CBS.

”Da man etablerede akkrediteringssystemet, var universiteterne håbløst bagud. Det er man blevet bedre til. På CBS er masteruddannelserne omfattet af nøjagtig samme system som dagsuddannelserne. Sådan tror jeg, det er på de fleste universiteter.”

“De kræver mere service, både administrativt og omkring forplejning. Så det er langt dyrere. Det er ikke noget, vi bliver rige af”
Christian Tangkjær

CBS: Ikke en pengemaskine

Vicedekanan fortæller at masteruddannelserne på CBS er et ganske populært sted at undervise for universitetets forskere, og han har ingen problemer med at tiltrække lærere blandt de fastansatte.

“Det er attraktivt blandt forskerne, og jeg tror, det beror på, at man kommer rigtig tæt på praksis, og ens videnskabelige tilgang udfordres på en anden måde end ved dagsstuderende. Det er en pædagogisk udfordring, og så giver mødet med de studerende stærke empiriske indsigter omkring ens eget forskningsfelt, som man måske ikke kan få ellers.”

Akkrediteringsrådets formand Søren Barlebo peger på, at kvalitetsproblemet hænger sammen med et meget bredt (ikke-akademisk) optag på uddannelserne. Men Tangkjær afviser, at økonomien omkring uddannelsen spiller en større rolle end på traditionelle uddannelser:

”Alle universiteter udbyder jo i bund og grund uddannelser for at få indtægter. Men de penge, vi får ind, skal vi jo smide ind i uddannelsessystemet igen. På den måde er det ikke virksomhed, siger Christian Tangkjær.

Men der kunne være et CBS-motiv i, at masteruddannelserne er pengemaskiner: *Studieafgiften for de masterstuderende er dog noget højere end taxametertilskuddet for fuldtidsstuderende?*

”Jo, det er langt mere. Men så skal vi også markedsføre uddannelserne i langt højere grad end almindelige uddannelser, måske også internationalt. Det er også mere krævende studerende. De kræver mere service, både administrativt og omkring forplejning. Så det er langt dyrere. Det er ikke noget, vi bliver rige af”, slutter CBS-vice-dekanen.

lah

Hum's og samf's under

- viser FORSKERforums konsekvensberegning efter Rigsrevisions-kritik af for få undervisningstimer. Og ressourcerne skal tages af un

Det vil koste årligt 105 mio. på humaniora og 160 mio. på samfundsvidenskab de næste år, hvis universiteterne skal rette op på Rigsrevisionens kritik af, at hum's og samf's studerende får for lidt undervisning. Fordelt på uni'erne mangler der ca. 30 mio. på humaniora-driften ved KU og AU. Og hvad angår samf mangler der med 47,5 mio. flest penge på AU.

Det viser FORSKERforums forsigtige skøn over den nuværende bevillingsmangel (se **oversigt over underfinansiering** på hhv. hum og samf).

Skønnet er lavet efter, at der er kommet pres på uni-bestyrelserne for at bevilge flere penge til hum og samf. Det skete i kølvandet på en rapport fra Rigsrevisionen, der afslørede, at studerende på disse to hovedområder får for lidt undervisning og/eller for meget undervisning af ikke-forskere.

Ildslukning: 12 timers garanti

Rapporten kritiserede, at såvel universiteterne selv, Uni-ministeriet og Akkrediteringsinstitutionen ACE har haft for få konkrete minimumsmål for, hvad man kan byde de studerende.

KU roses dog for at have indført et minimumsmål om, at alle studerende på

ba-niveau skal have mindst 12 undervisningstimer om ugen (det gælder dog først fra 2016!). Og da AU og SDU lugtede kritik fra Rigsrevisionen skyndte de at melde deres 12-timers undervisningsgaranti ud (AUs gælder fra 2014 og SDUs fra sommeren 2013).

Men hvis der skal gøres noget ved underfinansieringen, viser FORSKERforums skøn over merudgiften, at det bliver dyrt.

Rigsrevisionen: For få undervisningstimer

Rapporten om undervisningen på uni afslører, at især på humaniora har de studerende alarmerende få undervisningstimer med 8 timer pr. uge på ba-studier og 5 på kandidat-trinnet. På ba har RUC det laveste med 6 timer og SDU det højeste med 12.

På samfundsvidenskab er problemet, at de studerende får for meget undervisning af ikke-forskere, idet kun 55 pct. af undervisningen varetages af forskere ("forskningsbaseret"), og der er tilmed eksempler på studier, hvor dækningen kun er 20 pct. (Til sammenligning er forskerdækning 84 % på nat/teknik, 69 % på hum og 57 % på sund).

Rapporten kritiserer uni-ledelserne for ikke at sikre "et minimumsniveau for forskningsbaseret undervisning på alle uddannelser".

HUMANIORA: Konsekvensen af 5000 kr.'s underfinansiering fordelt på universitet beregnet pr. studieaktive (STÅ-produktion 2011)

	Antal indskrevne	STÅ-prod. 2011	Underfinansiering af taksametre	U-timer pr. uge på ba-trin
KU	11000	6000	30 mio.	9 timer
AU	12000	5800	29	9
SDU	5800	3000	15	12
RUC	3100	2500	12,5	6
AAU	3470	2400	12	7
CBS	2308	1500	7,5	9
total		21000	105	

McKinsey: Underfin - danner baggrund for F

McKinsey-rapporten fra 2009 om fakulteternes uddannelsesomkostninger viste, at stort set alle studier er underfinansierede, men at det stod langt værst til på hum og samf. Her var taksametrene ca. 41.200, men det var 10.000 kr. under de reelle omkostninger.

Rapporten var en alarm og blev den direkte anledning til, at politikerne forhøjede taksametrene med ca. 5.000 kr. (i 2010, 2011 og 2012).

Og denne forhøjelse har regeringens finanslovsforslag for 2013 netop foreslået forlænget. Men

Underfinansiering: 265 mio.

universiteternes eksisterende bevillinger

Rigsrevisionen afleverer dog ikke underfinansieringen ukommenteret, idet det konstateres, at hum's og samf's mindre undervisning "er begrænset af, at de har meget færre indtægter end de øvrige fakulteter" (Delkonklusion).

Rigsrevisionen: Skal hentes ved omprioriteringer

Rigsrevisionens rapporter kritiserer traditionelt ikke politikerne, hvis øremærkede bevillinger er for små. Det anbefales således ikke, at politikerne bevilger flere penge eller højere taksametre til hum eller samf.

Det konstateres tværtimod, at underfinansieringen kan være et klart politisk signal om højprioritering af nat, teknik og sund (fx på taksametre eller ph.d'ere) og at universiteterne i vid udstrækning "sætter i tråd med disse politiske signaler".

Men forskellene i finansiering er ikke hensigtsmæssig. Universiteternes bestyrelser

må derfor – indenfor de tildelte midler – "i højere grad (skal) benytte sig af deres frihed og økonomiske råderum til at foretage prioriteringer og disponeringer, der kan sikre de studerende et minimum af forskningsbaseret undervisning". Og da universiteterne har haft stigende opsparinger og egenkapital bør noget af denne sættes i spil til at forbedre hum's og samf's økonomi (Rigsrevisionens hovedkonklusion).

Statsrevisorerne – som er Folketingets revisorer valgt i partierne – giver heller ingen håndsrekning /ekstrabevilling til hum og samf, selv om deres politiske underfinansiering er den egentlige årsag. De sender også problemet videre til at blive klaret inden for uniernes eksisterende rammer.

jø

Underfinansierede studier FORSKERforums analyse

det efterlader en fortsat underfinansiering. En fremskrivning af McKinsey indikerer, at realomkostningerne vil være 55.000 kr. (2012-13), hvilket efterlader et underskud på 9.-10.000 kr. FORSKERforums skøn estimerer imidlertid forsigtigt med en underfinansiering på 5000 kr. Og det udregnes så pr. studieaktiv (målt på de STÅ-udløsende studerende).

Og dette skøn peger således på, at humaniorastudier mangler **105 mio.** og samfundsvidenskab mangler **160 mio.**

SAMFUNDSVIDENSKAB: Konsekvensen af 5000 kr.'s underfinansiering fordelt på universitet beregnet pr. studieaktive (STÅ-produktion 2011)

	Antal indskrevne	STÅ-prod. 2011	Underfinansiering af taksametre	Forskerdækning i pct. (2010)
KU	10500	6500	32,5 mio.	42 pct.
AU	14000	9500	47,5	60
SDU	6000	3300	16,5	65
RUC	3400	2200	11	69
AAU	4400	2800	14	56
CBS	1500	8600	43	69
total			160 mio	

NOTE: Underfinansieringen er beregnet som antallet af aktive studerende med undervisningsbehov x 5000 kr. (jf. den underfinansiering, som McKinsey-rapporten påpegede 2009).

Kilder:

ad Antal indskrevne og STÅ-prod. (Danske Universiteters Statistiske Beredskab).

ad U-timer pr. uge på ba-trin . Forskerdækning i pct. (Rigsrevisionens beretning om undervisningen på universiteterne, sept. 2012).

Rektorer: Ikke særbeha

ENQUETE: Rigsrevisionen kritiserer, at nogle studerende på især på hum og samf får for få undervisningstimer. FORSKERforums skøn fortæller samtidig, at området er underfinansieret med ca. 265 mio. Hvad vil rektorerne gøre ved det problem?

1. Er Rigsrevisionens kritik af for få undervisningstimer på visse fag korrekt?

KU-rector Ralf Hemmingsen: "Det har ikke været et generelt problem, men der har været problemer på visse fag, og for procentuelt relativt få studerende. Det er altså i begrænset omfang korrekt, og jeg skal ikke i den sammenhæng påpege, at nogle af præmisserne i Rigsrevisionens rapport var kritisable. Men KU var altså bevidste om isolerede timeproblemer et år før Rigsrevisionens rapport udkom, så vi allerede dengang lavede en undervisningsgaranti på min. 12 timer pr. uge, som skal gælde fra 2014".

AU-rector Lauritz Holm-Nielsen: "Jeg anfægter ikke de nøgne tal. På en måde er kritikken korrekt og i orden, for der findes studerende med lavt timetal. Oversigten siger, at 69 pct. af de studerende har 12 timer eller mere. Der er altså 31 pct. som ikke har, og her er det vores skøn, at næsten alle nemt kan løftes op på de 12 timers minimum. Tilbage vil være 3-4 pct. restgruppe.

Men kritikken er på en anden måde ikke korrekt, for præmisserne er alene kvantitative. Hvis vi skulle rette ind efter Rigsrevisionen, så lavede vi bare masseundervisning. Rigsrevisionen har groft sagt ikke forstået hvad en uni-uddannelse går ud på, nemlig at kvalitet i uddannelsen måles på mange parametre og ikke bare timetal".

SDU-rector Jens Oddershede: "På SDU er der tale om ganske få fag, der har dette problem. Og de problemer, der måtte være, bliver korrigeret inden for et år med vores undervisningsgaranti på mindst 12 timer per uge.

AAU-rector Finn Kjærdsdam: "I Rigsrevisionens kritik sammenlignes æbler og pærer i en sådan udstrækning, at det ikke giver mening. Udgangspunktet er en traditionel undervisningsform med

forelæsninger, holdvejledning og øvelser. Hvis universiteterne ikke havde moderniseret sig siden 1800-tallet, gav præmissen god mening, men det er heldigvis ikke tilfældet.

Ved moderne undervisningsformer med problemorienteret projektarbejde, casestudier m.m. giver det ikke mening at tælle konfrontationstimer, idet det vigtige er den tætte vejledning af en gruppe på 2-4 studerende omkring resultatet af deres arbejde i den forløbne uge eller to, og deres indsats i de kommende uger. En times indsats af en underviser tæller på den måde kun 2-4 konfrontationstimer, mens en forelæsning på 1 time for 150 studerende tæller 150 konfrontationstimer.

RUC-rector Ib Poulsen: "RUC's årsfest og den korte svarfrist har bevirket at jeg kun kan give et overordnet svar på jeres spørgsmål. I Rigsrevisionens rapport ligger RUC relativt lavt på undervisningstimetotal og til gengæld relativt højt på forskerdækning. Dette afspejler RUC's særlige *problembaseret* pædagogik, hvor undervisning er afløst af vejledning af projektgrupper. Der er altså en fornuftig forklaring på vores relativt lave timetal, og det glæder mig at vi ligger højt på forskningsdækning".

CBS-rector Per Holten-Andersen: "På CBS fokuserer vi ikke udelukkende på undervisningstimer som parameter for kvalitet. Vi fokuserer på, at det skal kræve en fuldtidsindsats at studere på CBS. Det betyder, at det forhøjede taksameter ikke kun bruges til at øge timetallet på uddannelserne. Men vi er tilfredse med, at Rigsrevisionen, med deres snævre fokus, påviser at timetallet på CBS er øget".

2. Er der million-underfinansiering af uddannelse på dit uni – og er underfinansiering af hum's og samf's taksametre et særligt stort problem?

KU-rector: "Der er relativt samme underfinansiering på alle hovedområder, viser McKinsey-rapporten, og ikke blot på hum og samf, som FORSKERforum koncentrerer sin analyse om.

Det største timeefterslæb var på hum og samf, jf. McKinsey-rapporten. Derfor er det klart, at hvis politikerne ikke forlængede taksameterforhøjelsen på 5000 kr. – som det er gjort i FL2013-forslaget – så stod uni i en meget vanskelig situation. Men forhøjelsen er positiv, ikke mindst fordi det også dækker det øgede optag. Men hvis forhøjelsen gennemføres er noget af efterslæbet på hum og samf dækket ind, så nu står alle fagområder lige; McKinsey påpegede, at der også er efterslæb ("underskud") på de mellemste og høje taksametre".

AU-rector: "Det er ikke bare det lave taksameter (hum/samf), som er problemet. McKinsey-rapporten påviste, at alle tre takst-niveauer er betydeligt lavere end den forskningsbaserede undervisning kræver. Danmark har også væsentligt flere studerende pr. krone end sammenlignelige lande som Holland eller Sverige. Underfinansieringen klares ved, at der overføres ressourcer fra forskningsressourcer til u-bevillinger – svarende til skønsmæssigt 300-400 mio. kr. årligt – enten i form af penge eller i form af forskere, der underviser. På den måde er der forbundne kar. Og det særlige takst-problem for hum og samf er her, at man ikke har så bred en stab og de samme eksterne indtægter som de våde fag. Dermed har de sværere ved at kompensere bevillingsmanglen".

SDU-rector: Med fastholdelsen af det forhøjede taksameter til hum og samf, kan man ikke hævde at have særlige underfinansieringsproblemer på disse to områder ift. andre fagområder.

CBS-rector: "Taksameterløftet for hum/samf var påkrævet og har rettet op på finansieringen af hum/samf. Men det er ikke taksametrene alene, der finansierer den forskningsbaserede undervisning. For CBS er udfordringen (historisk betingede) relativt lave basisforskningsbevillinger kombineret med laveste taxametersats. Samtidig er det evident, at CBS' konkurrenter i udlandet har væsentlig flere penge til rådighed pr. studerende.

Andling af hum' & samf'

3. Er det korrekt, at fagområderne nat/teknik/sund'er mere forkælede med undervisningsbevillinger (og forskerdækning)?

KU-rector: "Nej, disse fagområder er generelt ikke mere forkælede. De har højere taksametre, fordi de er mere kostbare. Men relativt set – på udgiftssiden – er de også pressede af underfinansiering.

AU-rector: "Nej, de er ikke mere 'forkælede', men de har som sagt lettere ved at kryds-subsidiere undervisningen".

SDU-rector: "Det er ikke SDU's opfattelse, at disse områder er 'forkælede'. Det er et faktum, at nogle uddannelser er mere ressourcekrævende end andre.

4. Hvor mange undervisningsmio. vil dit universitet kompensere med og hvornår?

KU-rector: "Der er ikke ret mange studerende på samf, som har mindre end 12 timers undervisning. Men især hvad angår humaniora er der afsat midler til at opfylde 12-timers garantien, hhv. med 10 mio. i 2013 og fremover med 20 mio. årligt.

AU-rector: "Undervisningen kompenseres indirekte med 300-400 mio. årligt. Der bliver ikke afsat noget ekstra som konsekvens af Rigsrevisionens rapport, for der er taget højde for det i u-garantien på de 12 timer. På AU har vi afsat tværgående strategiske midler på 56 mio. til uddannelsesformål og talentudvikling – og så er der også decentrale midler på mindst samme niveau, der også kan bruges til undervisningsformål. Vi går ud fra, at 12-timers undervisningsgarantien kan dækkes inden for disse ressourcer".

SDU-rector: "FFL2013 giver mulighed for at SDU ville kunne tilføre flere ressourcer til den forskningsbaserede uddannelse. Bestyrelsen vil fastlægge niveauet ifm. budgetlægningen i december".

AAU-rector: "På AAU afsætter vi de timer, der kommer ud af taksametret, til undervisning, og vi kompenserer ikke.

AAU's satsning på moderne undervisningsformer tæller for sig selv: AAU har den største andel af studerende, der består

deres eksamen, de korteste studietider, den højeste beskæftigelsesfrekvens (efter FIVU's opgørelser), og den højeste indtægt 10 år efter studiestart (iflg. CEPOS).

RUC-rector: "Nu kan alting jo blive bedre, og i den kommende tid skal vi på universitetet drøfte, hvordan vi kan øge antallet af fastansatte VIP med udgangspunkt i Uddannelsesministeriets rapport om forskerkarriereveje fra sidste efterår. Jeg henviser i øvrigt til FORSKERforums interview med vores prorektor om udviklingen af vores læringsorienterede universitet, med udgangspunkt i debatten om minimumsgarantier for timetallet for bachelorstuderende" (se s.10, red).

CBS-rector: "Vi kan ikke gennemskue FORSKERforums beregninger, men kan generelt sige, at på CBS er det den manglende sammenhæng mellem antallet af studerende og basisforskningsbevillingen, der er en udfordring.

Og hvad angår undervisningsbevillinger har CBS' bestyrelse tiltrådt en flerårig investeringsplan, der skal understøtte forventet vækst i studentpopulationen og derfor fokuserer på ansættelse af flere forskere og som i høj grad finansieres af den likvide del af egenkapitalen. CBS' egenkapital vil derved blive nedbragt med over 150 mio. kr.

Stop timetalsklynk

- og gør noget ved jeres studieengagement, lyder

opfordring fra lektor til studerende

”Så starter studieåret og der kommer en rapport fra Rigsrevisionen om, at nogle studier udbyder for få undervisningstimer. Det kritiseres af studerende og uni-ministeren, og nogle uni-ledelser reagerer ved at lave en undervisningsgaranti på 12 timer om ugen. Det sker alt sammen uden at man får en ordentlig debat om en del af problemet, nemlig at en alt for stor del af de studerende – op mod hver fjerde, efter min oplevelse – har problemer med studie-engagementet...”, lyder **lektor Peter Lauritsen** syrlige kommentar til kritikken om for få undervisningstimer på især samfundsvidenskab og humaniora.

”Det er i mine øjne opsigtsvækkende, når danske studerende i gennemsnit kun bruger 29-30 timer ugentligt på deres studium. Universitetet er baseret på de studerendes aktive deltagelse, så der er noget, som er galt. Nogle studerende bruger mange timer på studiet, men andre bruger alt for få.”

Dilemma for underviseren

Det lave ugentlige timetal for nogle er et paradoks, samtidig med at der stilles offentligt krav til universiteterne om flere undervisningstimer, og det gør lektoren frustreret:

”Hvor er jeg dog træt af de klynkende studerende og en minister som bare sender problemet videre til universiteterne, der løser det med symbolpolitik i form af 12 timers undervisningsgaranti. Hertil er kun at sige til de uengagerede studerende: ’Så kom dog ind i kampen ...’

Han – der er lektor på AU-arts – understreger, at hans vurdering bygger på egne og andres oplevelser:

”Problemet er groft sagt, at de ikke brænder for studiet og ikke har ikke viljen til at fordybe sig. Det viser sig ved, at undervisere underviser hold, hvor en stor del af de studerende ikke er forberedte. Underviseren stilles overfor et dilemma. Enten må man lægge en for lav overligger for at få den tunge gruppe med. Eller også underviser man kynisk de ansvarsfulde og engagerede studerende ud fra en ideel standard – og taler hen over den tunge uengagerede gruppe”.

Underfinansiering?

Peter Lauritsen er helt klar over, at nogle vil opfatte hans indspil som en provokation.

”Det er ikke for at flytte

opmærksomheden fra ressourcerne, for jeg er helt med på, at ressourcer spiller en rolle. Hum's og samf's taksametre kan være for lave, men det skal ikke aflede opmærksomheden fra studentgruppen med lavt engagement. Groft sagt koster det ikke penge at være engageret, så derfor er det ikke et ressourcespørgsmål om fx at forhøje taksameteret med 5000 kr.”, siger han. ”En undervisningsgaranti på 12 timer kan blive rigtig dyr, og spørgsmålet er, hvad den skal gøre, for 12 timer er jo ikke i sig selv udtryk for ’kvalitet’ og engagement! Det er i nogen grad symbolpolitik, som desværre kan flytte opmærksomheden fra engagements-problemet”.

Det fremgår ikke præcis, hvem det er, der kræver mere undervisning: De studerende, politikerne, Rigsrevisionen, medierne?

Peter Lauritsen

Det er også uklart, hvem der egentlig kræver mere undervisning og hvad det er for et problem, som skal løses:

”Det fremgår ikke præcis, hvem det er, der kræver mere undervisning: De studerende, politikerne, Rigsrevisionen, medierne? Er det de studerende, som sidder på facebook og ikke når deres studiepligter? Er det politikerne, som bare vil sende et problem videre til universiteterne? Det er uklart og jeg kan bare konstatere, at problemet sendes videre til mig, fordi jeg åbenbart skal undervise noget mere”, siger han.

Tabu: Uklare krav til masseuniversitetet

”Måske er det først nu, at masseuniversitetets konsekvenser viser sig i praksis. Vi har ikke gennemtænkt, hvad masseuniversitetet egentlig skal være. Politikerne opstiller målsætninger om, at så og så stor procentdel skal tage en videregående uddannelse, og så sender de ansvaret videre til uni’. Og så kommer politikerne med buzzwords om ’videnssamfund’ og ’uddannelse i en globaliseret verden’, uden at det bliver defineret, hvad det betyder

i praksis”.

Selvfolgelig retter universiteterne ind overfor politikernes visioner og krav: ”Men samtidig er det blevet tabu at tale om, at masseuniversitetet også betyder, at der kommer en tung gruppe ind, som det er svært at engagere og som kommer ud med et eksamenspapir, hvis værdi er tvivlsom i ’videnssamfundet’. Måske er det slet ikke godt, at nogle kommer ud som blød mellemvare. Man er jo heller ikke tilfreds med en blikkenslager, der efterlader et dryppende rør ...”

Lektoren opfordrer til en seriøs debat om systemet: ”Hvor skal overliggeren ligge? Skal der være strammere adgangsbegrænsning? Skal taksameter-systemet med belønning pr. studerende laves om, så det ikke motiverer uni til at have så mange studerende som muligt? Eller skal det være nemmere at få uengagerede studerende ud af systemet, fx ved at der indbygges aftrædelsestrin med stopprøver i starten eller efter ba-trinnet”.

En politisk prioritering

Hans vision er at fremme en studiekultur, hvor unge tager studiet som fem års fantastisk mulighed for at kvalificere sig: Men det kan kun ske igennem en klarere prioritering af, hvad masse-uni’ skal. Men hvor man i dag er konfliktsky og sætter sig mellem flere stole, så må politikerne og især Uni-ministeren groft sagt prioritere skarpere:

”Den ene model er, at hvis en studerende ikke vil yde det, der skal til, så bør de jo ikke være på studiet! Og hvis studiekulturen ikke er der hos den enkelte, så er problemet groft sagt, at jo flere der lukkes ind på masseuniversitetet, jo flere uengagerede studerende vil der være, og de er på en måde de mest ressourcekrævende”, siger han. ”Den anden model er at man faktisk afsætter ressourcer til at engagere de tunge studerende via mindre hold og en anden pædagogik. Så må pædagogikken, lokalerne og u-ressourcerne normeres efter dette, så både de svagere og de stærkere studerende kan få noget ud af det”.

Og så slutter han:

”Misforstå mig ikke: Jeg er ikke fortaler for eliteuniet eller særbehandling af elite-studerende. Det er en trøls afsporing af debatten. Jeg vil bare gerne have, at uni har engagerede og ansvarsfulde studerende ...”

De yngre: Usikre karriereforløb

De unge uden fast stilling oplever stort konkurrencepres. Og mens de lurer på en fast stilling er de mere tilbageholdende med at kritisere deres leder

Hvis du vil gøre forskerkarriere så må du deltage i konkurrenceræset. Der er nemlig stort pres på de yngre forskere i løse, tidsbegrænsede stillinger om at tjene deres egen løn hjem ude i byen. Halvdelen af post.doc'erne i usikre ansættelser fortæller således, at de oplever, at der stilles krav om, at de skal "indtjene din løn via eksterne midler/rekvirerede opgaver". Det samme krav opleves kun af hver fjerde professor.

Som følge af stor konkurrence oplever de yngre usikre karriereforløb. Politikernes konkurrence-udsættelse – konkurrence mellem institutioner/forskere om penge – virker meget konkret.

Det fortæller FORSKERundersøgelsen 2012. Den afslører, at der er områder, hvor de yngre (**post.docs og videnskabelige assistenter samt ph.d.-stipendiater**) og de ældre fastansatte (**lektorer og professorer**) oplever systemet og deres arbejdsvilkår forskelligt. Den afslører dog også, at der på mange områder er overensstemmelse – og så markerer mange af de yngre ærligt, at de ikke har nogen mening om vilkårene (når typisk hver tredje svarer "hverken enig eller uenig" på spørgsmålet).

Manglende bevillinger betyder mindre forskningsfrihed

På spørgsmålet om uni's forskere er tilfredse med deres arbejdssituation, svarer 40 pct. nej, 40 pct. ja og 20 pct. svarer hverken-eller. Men post.doc'erne i den mest usikre ansættelse (1-3 årige midlertidige projektansættelser) er mere utilfredse end gennemsnittet, mens adjunkter/ph.d.-stipendiater er markant mere tilfredse, hvilket måske kan skyldes, at de oplever at have sikrere rammer (i en 3-årig ansættelse).

Ikke at de yngre løstansatte klynker mere end de ældre fastansatte, for der er i begge grupper 70 pct., der oplever systemet negativt: "Der er stigende krav om at forskningen skal finansieres af eksterne midler". Og der er faktisk endnu flere i begge grupper, som "føler en øget konkurrence om forskningsmidler".

Men usikkerheden om næste bevilling og

om den fremtidige karriere præger dog også de yngre. Der er flere blandt de løstansatte, som angiver bevillingsmangel som årsag til mindre forskningsfrihed i de senere år. Og 60 pct. er bekymrede for deres forskningsgrens fremtidsmuligheder.

“

Ældre professorer i pensionsalderen er ofte "fredede" og har store kontorer stillet til rådighed uanset at de sjældent er til stede og notorisk undviger deres arbejdsforpligtelse gennem sygdommeldinger, skriveorlov etc. Samtidig er der ansættelsesstop i forhold til nyt vip-personale, og phd-gruppen er for eksempel gået ned i løn indenfor de sidste to år, ligesom ph.d'ere nu oftere deler kontorer p.g.a. pladsmangel".
(Anonym, FORSKERundersøgelsen)

Mere tilfredse med arbejdstid end de ældre

Mens de ældre og fastansatte lektorer og professorer har arbejdstider på 46-50 timer har post.docs og videnskabelige assistenter samt ph.d.-stipendiater noget mere menneskelige arbejdstider, nemlig 40-41 timer ugentligt. Og selv om man skulle tro, at yngre i karrierestarten ville knokle noget mere, så skal årsagerne til den mere disciplinerede arbejdstid formentlig findes i, at de yngre har færre faste forpligtelser, fx med undervisning og administration. Det betyder, at de kan koncentrere sig om deres hovedopgave, nemlig forskningen. Mens en professor bruger knap halvdelen af arbejdstiden på undervisning og administration, så bruger dem i karrierestilling kun en fjerdedel.

Og 60-70 pct. af de yngre oplever da også deres ugentlige arbejdstid som acceptabel,

hvor det kun er 40 pct. af professorer og lektorer, som oplever det samme.

Men arbejdspreset opleves også hårdest for de fastansatte. 50 pct. af de unge oplever, at de har svært ved at nå deres opgaver, mens det gælder for 65 pct. af de fastansatte. Undersøgelsen fortæller ikke noget om, hvordan arbejdspres kan formindskes i takt med arbejdsrutine.

Tilbageholdende med kritik af lederen

Man kunne have en formodning om, at manglen på stillinger ville betyde rivalisering, hvor de yngre vil være kritiske overfor ældre, som blokerer 'deres stilling'. Tendensen er imidlertid på ingen måde markant, idet det kun er 17 pct. yngre mener, at "der er for mange nulforskere blandt mine kolleger" (mens det samme gælder for næsten lige så mange (11 pct.) blandt lektorer/professorer).

Men de løse vilkår – hvor man skal bringe sig i position til en fastansættelse – betyder også, at de yngre er mere tilbageholdende med at kritisere lederen – eller også er de bare mere ukritiske. Halvdelen af de yngre siger således ikke deres institutleder/forskningsleder imod, hvis de er uenig i dennes dispositioner (knap hver fjerde protesterer). Til sammenligning er det kun fjerde af de fastansatte professorer eller lektorer, som tier med kritik (og knap hver tredje protesterer).

jø

Ph.d.'er: Faglig ensomhed tynger

- og karriereusikkerhed med løse post.doc-ansættelser er en udsigt, som stresser

Har man sagt ph.d.-studie, har man næsten også automatisk sagt usikkerhed om fremtidige jobmuligheder. Men det, at problemet er nævnt mange gange, gør det ikke mindre.

Kristine Køhler Mortensen er ph.d.-studerende på Nordisk Forskningsinstitut og samtidig bestyrelsesmedlem i Ph.d.-klubben på KU-HUM. Hos hende er der hundrede procent genklang på anonyme citater fra FORSKERundersøgelsen 2012 om, hvor påvirket man er af usikkerheden om fast

De primære problemer for mig som ph.d.-stipendiat er isolation, mangelfuld vejledning, manglende kolleger, flydende grænser for arbejdet og publikationspres uden tilsvarende hjælp til at få knækket koden.

Grundlæggende skal man selv stå for at udføre og kvalitetssikre alt hvad jobbet indeholder, samtidig med at der på den ene side er specificeret nogle omfangsmæssige krav ift. afhandlingen, undervisningen, vejledningen etc. mens det på den anden side kun er antal og kvalitet af publikationer (herunder det færdige produkt der tillægges reel værdi). Det vil sige at man nemt ender med at bruge uforholdsmæssig lang tid på at finde ud af at være en god underviser og vejleder for sine studerende, samtidig med at man stresses af, at det ikke er noget der tæller i det store regnskab.”

(Anonym, FORSKERundersøgelsen)

stilling og karriereperspektivet med mange års usikre projektansættelser.

”Jeg synes, det er nedslående at se, hvor mange der er projektansatte på universitet i så mange år. Det, jeg hører og ser blandt folk, der er færdige, er at de skal ud i stillinger som postdoc'ere og videnskabelige assistenter. Og det gælder også dem, der er smadderdygtige og bliver lovprist. Det er ikke en attraktiv fremtid set herfra,” siger Kristine Køhler Mortensen.

Hendes indtryk er ikke desto mindre, at det er et vilkår, man mere eller mindre indstiller sig på og accepterer. Og at jobusikkerhed i det hele taget er et vilkår, man må vænne sig til på fremtidens arbejdsmarked.

”Projektansættelse er noget, der tager til i alle brancher. Jeg har venner i forlagsbranchen, der også må acceptere at være ansat for få år ad gangen. Så man skal også passe på at gøre det til et problem, der er specifikt for universitetet,” siger hun.

Faglig ensomhed

Ensomhed i ph.d.-studiet er en anden præmis, der bliver peget på i FORSKERundersøgelsen. Også det kan Kristine Køhler Mortensen genkende. Først og fremmest kan den faglige ensomhed være et belastende vilkår. Man er som udgangspunkt alene om sit projekt.

”Jeg var forberedt på ensomhed, men jeg er overrasket over hvor meget, det alligevel er. Det er ikke social ensomhed, for jeg sidder sammen med en masse andre ph.d.ere. Men det at stå alene med, hvad man skal gøre med sit projekt. Det er den samme situation, mange specialeskrivende sidder i”.

Ph.d.-afhandlingen er i de tørre videnskaber traditionelt et solo-projekt, men sådan behøver det ikke være, konstaterer Kristine Køhler Mortensen. Hun kender til ph.d.ere, hvis opgaver er del i større

“

Jeg og de fleste af mine kollegaer er meget påvirket af, at det næsten ikke er muligt for en ph.d. / postdoc at få en tidsubegrænset stilling på universitet. Staten betaler rigtig mange penge for at uddanne os som ph.d.'ere og holde os fast i illusionen om, at vi er nyttige som postdocs! Men derefter har vi næsten ingen mulighed til at fortsætte i fastansættelser som adjunkt/lektor - i hvert fald ikke på mit faglige område.

I de 3 grupper, jeg har samarbejdet med, var kun lederne fast ansatte! Og ingen af post.doc.' og Ph.d.'erne har fået tidsubegrænset stilling på et eller andet universitet! Ikke fordi de har været dårlige, men fordi der ingen åbninger var på universiteterne.

Vi er meget trætte af at hvert andet år skal vi ansøge for en ny post.doc.-ansættelse. For til sidst at få besked om, at vi ikke kan fortsætte som post.doc. (efter 6/8 år på grund af loven om deltidsansættelser) og skulle blive adjunker/lektorer. Fint nok, men hvordan kan vi gøre det, hvis der slet ikke er sådan åbninger på markedet? Så er vi nødt at forlade universitetet”.

(Anonym, FORSKERundersøgelsen)

forskningsprojekter, hvor man måske nok arbejder alene, men alligevel mødes regelmæssigt og diskuterer hinandens projekter. Og her er den faglige ensomhed ikke nær så udtalt. Dertil kommer de våde videnskaber, hvor større projektarbejder er langt mere udbredt.

Hun mener i det hele taget, at trenden i dansk forskning peger væk fra enkeltmandsprojektarbejdet, og at man burde tage konsekvensen af det i forhold til ph.d.-projekterne: ”Professoren, der sidder med sit eget projekt, er ved at være fortid. Alt tyder på, at man går i mod større projekter og gruppeansøgninger. Så hvorfor skal man ikke lære det som ph.d.”

Post.doc./adjunkt og ingen vej tilbage

Instituttlederen kan ikke love os noget. Det kan være svært at sadle om og satse på en karriere uden for forskningsverden, når man først er trådt ind i post.doc.-stadiet

At tage en post.doc.-stilling er et farligt skridt, konstaterer **Marie Østergaard Møller**. For her er man tæt på at være i en alt-eller-intet situation omkring ens arbejdsliv. På den ene side er man stadig ikke sikret fast ansættelse som forsker, på den anden side er man så langt, at det vil ligne et nederlag, hvis man er tvunget til at droppe forskerambitionerne.

”Som ph.d’er kan du godt gå på arbejdsmarkedet og være ekstra kvalificeret. Men når du er blevet post.doc. eller adjunkt, så har du ligesom valgt vej. Skal du ud på det tidspunkt, så er du virkelig en forlist forsker, som måske også er blevet halvgammel,” konstaterer adjunkt ved AU-Statskundskab ved AU og post.doc./adjunkt-repræsentant i instituttets samarbejdsudvalg.

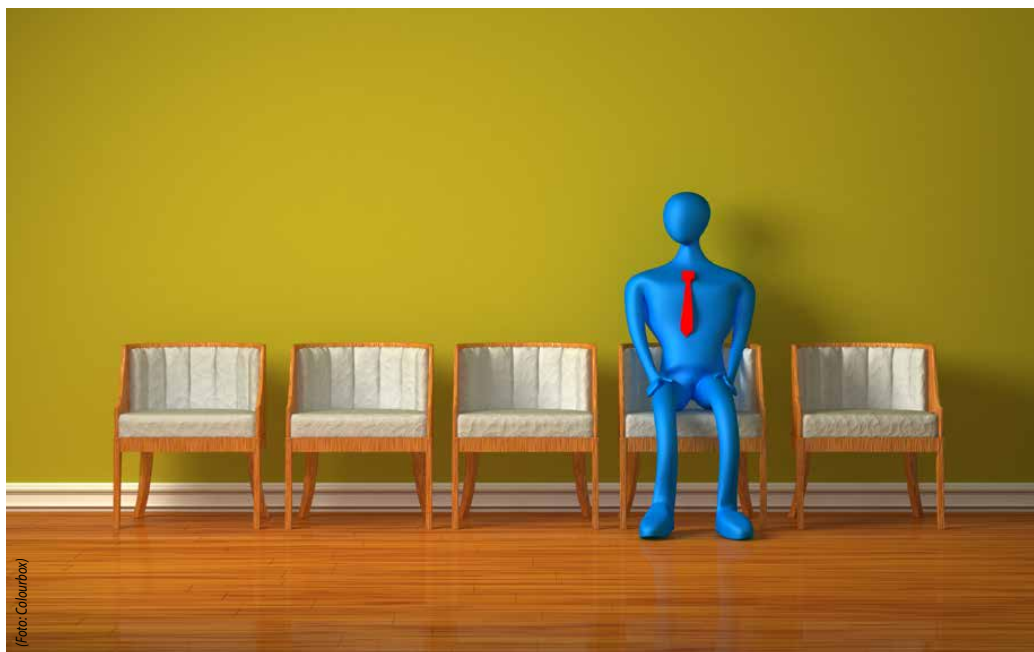
Hun fortæller, at man på AU-Statskundskab hidtil har været forholdsvis privilegerede med klassiske adjunkt-forløb. Men den tid er forbi, og usikkerheden, der præger mange andre institutter og områder, er nu også ved at melde sig her: ”Det, vi hver især oplever, er, at vores institutleder kæmper en brav kamp for at fastansætte os. Men der kan ikke

“ Som postdoc er jeg kontraktansat. Kravet er, at der skal søges penge hjem. Selvom du skulle være heldig og få penge hjem er det ikke nogen garanti at blive forlænget. Hvis du ikke arbejder for at få penge hjem svinde dine chancer, men samtidig er det svært at motivere sig selv til at arbejde med ansøgninger, hvis du ikke får noget ud af det.

Jeg blev ansat til udføre en bestemt opgave, og i første omgang skulle jeg koncentrere mig om at løse den opgave, men samtidig ligger det i luften, at vi skal finansiere vores egen løn. Jeg syntes heller ikke at jeg som ansat til løse nogle opgaver for andres penge kan tillade mig bruge løs af den tid uden at spørge min foresatte om lov.”

(Anonym, FORSKERundersøgelsen)

gives lovninng på noget. Det er fugle på taget. Det, der skaber mest usikkerhed er at fornemme, at lederen ikke har den samme magt og instituttet den samme autonomi som før. Så de højere magter er meget langt væk fra os.

Incitamentsstruktur giver individualisme

Det pres om selvfinansiering, som det anonyme citat fra FORSKERundersøgelsen 2012 fortæller om, kan kan Marie Østergaard Møller sagtens genkende. Men personligt er det ikke noget, hun føler som et aktuelt pres. Hun har indtryk af, at presset er langt større på AU’s naturvidenskabelige fakultet.

Personligt er hun opsat på ikke at lade sig stresse. Og det handler også om at holde andre muligheder end forskervejen åbne: ”Universitetet fungerer på den fantastisk gammeldags måde, at alle bare antager, at man allerhelst vil være her. Men jeg har ikke lyst til at fortsætte som postdoc i 40 år, selvom jeg kan få det finansieret. Så hellere prøve at søge ud i noget andet.”

En deltager i FORSKERundersøgelsen peger på en mentalitetsforskel mellem den ældre og den yngre generation af forskere, hvor fællesskabsfølelsen er blevet afløst af større individualisme. Den udlægning vil Marie Østergaard Møller godt købe:

”Det, tror jeg, er rigtigt. Hvis du tolker

“

Et vigtigt problem som sjældent berøres er det uomtvistelige generationsproblem: De unge forskere er socialiseret til at tage vare på sig selv og egne fordele, og fællesskabet er kun relevant, hvis det kan sikre egne fordele.

Vi gamle er socialiseret til at sikre fællesskabet også på trods af egne fordele. Som generationsproblem forsvinder det automatisk, og tilbage vil være ansatte, som gør, hvad ledelsen forlanger – med solide lokalløntillæg.”

(Anonym, FORSKERundersøgelsen)

fællesskab som værende det at deltage i forskelligt arbejde med udvalg, kantine osv., så handler det jo om, at du så bruger tid på noget, du ikke bliver målt på. Det ligger ikke i incitamentsstrukturen. Og du aner jo ikke, om du skal blive på stedet,” siger hun.

På den måde tror hun unge forskere i dag er mere fokuserede på at tækkes de krav, der stilles til dem fra ledelsesside og som siver ned gennem strukturerne.

lah

D-vip'ere tvunget til fritidsforskning

- og det gratisarbejde er nødvendigt, hvis man vil holde sig opdateret og 'forskningsbaseret'

Deltidslærere er fanget i et limbo mellem at gøre det, de bliver betalt for og som der officielt forventes af dem, og så det, de føler, de bør gøre, for at levere god undervisningskvalitet og holde sig selv inde i billedet til fremtidige opgaver. Det fortæller studielektor ved KU-Musikvidenskab Morten Hjelt – formand for foreningen Akademiske Daglejere – som kommentar til anonyme deltidslærer-citater til FORSKERundersøgelsen 2012.

Et citat fortæller om en d-vip, som bruger ca. 10 timer ugentligt på at forske. Men det

foregår i fritiden, for universitetet betaler kun vedkommende for at undervise. At nogle vælger at bruge fritid på at forske og dygtiggøre sig, er ganske vist ikke arbejdsgiverens ansvar, men Morten Hjelt mener, at man som timelærer på universiteterne faktisk er indirekte tvunget til at gøre det.

"De er nødt til at kunne levere undervisning på forskningsbaseret niveau. Det er ikke et eksplicit krav, men hammeren falder, hvis de studerende føler, de ikke får lige så god undervisning, så stemmer folk med fødderne," siger Morten Hjelt med henvisning til de undervisnings-evalueringer, de studerende giver af kurset.

Dilemma: Hvor meget deltagelse i det faglige miljø

D-vip'en fortæller, at deltid-ansatte ofte kører undervisningsforløb i parallelforløb med fastansatte, og niveauet vil derfor stå i direkte sammenligning.

"De studerende evaluerer jo ikke efter om det er en fast- eller løst-ansat, så vil man gøre sig forhåbninger om at blive genansat, må man levere på samme niveau. Ellers falder man på evalueringen."

Samme udsagn fra Forskerundersøgelsen nævner et andet dilemma, nemlig spørgsmålet om, hvor meget man på ulønnet basis skal involvere sig i fag-miljøet gennem møder o.l.

På Musikvidenskab bliver D-VIP'erne inviteret med til institutmøder. Men det er et vanskeligt dilemma, hvor meget tid man skal bruge på det: "Det er et svært valg: Skal man bruge tiden på at tjene penge andetsteds, eller skal man involvere sig i det faglige miljø? Man deltager jo i møderne på andre vilkår end dem, man sidder ved siden af, som får løn for at være der. Omvendt skaffer man måske sig selv lidt bedre muligheder ved at vise interesse og engagement," siger Hjelt, der ikke har et svar på, hvordan han synes, man bør agere.

Lederen bør supervisere

Han oplever, at der på KU-HUM er sket en forbedring omkring inddragelse af D-VIP'ere.

“

Inden min ansættelse underviste jeg som ekstern lektor vikar på KUA, ligesom jeg har flere venner der har undervist i den type ansættelse på antropologi og på andre dele af universitetet. Det er et KÆMPE PROBLEM at disse stillinger er VILDT underbetalt, og at man som ekstern lektorvikar, der ofte aldrig har undervist før, ikke får nogen som helst vejledning.

Jeg og mange andre har således fuldstændig på egen hånd planlagt undervisning, fastsat pensum, undervist og rettet eksamensopgaver uden nogen sinde at få nogen som helst form for vejledning eller supervision og samtidig været underbetalt. Det ville være et oplagt sted at starte med at forbedre undervisningsniveauet at betale de eksterne lektor vikarer (kandidater som underviser) en rimelig løn, og fra undervisningskoordinatorens side sætte fx to timer (eller bare 45 minutter) af per semester til at vejlede i tilrettelæggelse og udførelse af undervisning.”
(Anonym, FORSKERundersøgelsen)

I dag bliver gruppen også spurgt, når der er APV-undersøgelse, og som studielektor har han også MUS-samtaler med institutlederen.

"Det betyder utroligt meget for en og gør, at man føler, man hører til. Alene det, at faglederen afsætter en time til at tale med mig," siger han.

Derfor er han også helt enig i udsagnet om, at lederen bør afsætte tid til supervision af deltidslærere: "I gamle dage var undervisningsassistenter jo i realiteten for en lektor eller en professor, der så stod for planlægning af undervisningen. I dag er man ikke assistent for nogen, selvom man er assistent. Man kyles bare ud i det, og det er jo ikke trygt, heller ikke for de studerende, der bliver prøvekilde for folk uden pædagogisk erfaring."

“

Som ekstern lektor bruger jeg 95 procent af min tid på undervisning og 5 procent på administration. Det er kun det, jeg er ansat til. Men jeg forsker og skriver ansøgninger, det er bare ikke en del af min arbejdstid. Jeg bruger i perioder ca. 10 timer om ugen af min fritid på at lave arbejde, fx forskningsansøgninger til fonde, som universitetet måske på et tidspunkt vil kunne profitere af, men som jeg ikke bliver lønnet for.

I spørgsmålet om, hvor ofte jeg har modsagt min institutleder, har jeg svaret "aldrig", men det er fordi jeg aldrig er konfronteret med min institutleder.

Jeg deltager ikke i institutrådsmøder, møder om strukturreform, planlægningsmøder etc., for jeg er jo ekstern lektor, som kun er ansat til – og lønnet for – at varetage undervisning. Det udgør så i sig selv et problem, idet ansættelsen af mange eksterne lektorer resulterer i, at de ansatte ikke deltager i udviklingen af instituttet og arbejdsmiljøet. Vi kommer bare, holder vores undervisning og tager hjem igen."

(Anonym, FORSKERundersøgelsen)

Rigsrevisionen: Systematisk misbrug af timelærere

Deltidslærere er en buffer, som universitetsledelserne bruger som en fleksibel og billig buffer i undervisningen. Fagforeningerne har dog fået indført visse minimumsregler, for ellers er der risiko for rovdrift på den store gruppe **eksterne lektorer og undervisnings-ass'**; timeloft skal medvirke til at sikre, at uni'er ikke bare lader timelærere undervise, men udbyder 'forskningsbaseret undervisning' ved fastlærere. Der er dog ikke regler for hvor mange eksterne timelærere, der må ansættes – og de indførte minimumsregler er i systematisk omfang blevet overtrådt af nogle uni-ledelser, lyder kritikken i en **beretning fra Rigsrevisionen** om forvaltningen af eksterne lektorer og uåres ansættelsesforhold (september 2012).

Beretningen konstaterer, at uni'erne ikke har fulgt reglerne "til trods for ministeriets vejledning", og at overtrædelserne er systematiske. Alligevel er beretningen forsigtig; det siges ikke lige ud, at regelbruddet er foregået bevidst og systematisk, fordi løsansættelser er bekvemme, billige og fleksible for arbejdsgiverne.

Men overtrædelserne er alligevel så grove, at Uni-styrelsen får en næse for ikke at overholde sin tilsynsforpligtelse: Ministeriet har ladet uni'erne selv styre området og ikke kontrolleret regel-overholdelsen (§45).

Brud på timeloft

Uni-ledelserne forsikrer Rigsrevisionen, at de kender reglerne samt at love og regler er gode nok på området. Beretningen dokumenterer imidlertid, at ledelserne ikke har kontrolleret, om de selv har overholdt reglerne. Rapporten afslører et systematisk misbrug i undervisningsåret 2010/11: Regelsættet siger, at eksterne lektorer skal garanteres minimum 100 timer/årligt, men i 129 tilfælde er nogle betalt for færre timer. Ifølge aftalen må eksterne lektorer ikke arbejde over 500 timer; der kan dog dispenseres til 780 timer "af hensyn til undervisningens tilrettelæggelse eller gennemførelse", men 250 har arbejdet længere end 500 timer. Og der er tilmed 74 eksterne lektorer (især på CBS), der har arbejdet ud over loftet på 780 timer (§23).

(Foto: Colourbox)

Ulovlige genansættelser

Loven siger, at ansættelser kun må forlænges 2 gange, hvilket vil sige, at en timelærer maksimalt må ansættes 3 gange i træk i samme tidsbegrænsede stilling. Reglen er indført for at der ikke kan ske serie-løsansættelser i noget, der faktisk ligner et fast årligt ansættelsesforhold. Men der skete omfattende brug af de samme personer; "alle universiteter har foretaget genansættelser i strid med loven om tidsbegrænset ansættelse".

Dels viser Rigsrevisionens kontrol af 53 sager (med personer med lang anciennitet), at der i alle tilfælde var sket genansættelser ud i 4. forløb og mere (§30). I andre tilfælde har uni'er indført et smuthul, hvor en timelærer efter et semesters karantæne kan starte forfra på 3 nye ansættelsesperioder (§29).

Løsning på regelrod: Fastansættelse af eksterne lektorer

Beretningen går ikke ind i den årelange tvist mellem arbejdsgivere og fagforeninger om timelæreres forberedelsesfaktorer, manglende forskningstid, korte opsigelsesvarsler og nul pensionsret. Rigsrevisionen påpeger blot, at regelsættet har været noget rod 2007-10, men at det er 'tilfredsstillende', at regelrodet er ordnet i maj 2012 igennem en aftale mellem Finansministeriet og fagforeningerne

om mulighed for fastansættelse af eksterne lektorer med opsigelsesvarsler, men uden pension (§43). Antallet af fastansatte lektorer iht. denne aftale fremgår imidlertid ikke.

CBS's undskylder

Rigsrevisionen har fundet 74 tilfælde, hvor eksterne lektorer har arbejdet ud over timeloftet på 780 timer. De fleste overtrædelser af timelærerreglerne er sket på CBS, som står for 58 af de 74 tilfælde.

CBS anfører som årsag til de mange overskridelser, at der har været en forholdsvis stor vækst i antallet af studerende, og at dette "især på nogle fag har nødvendiggjort en øget anvendelse af eksterne lektorer". CBS lover at rette denne "fejl-administration", men oplyser samtidig, at det på kort sigt "vil være vanskeligt helt at undgå overskridelser af timeloftet, da det vil medføre, at visse fag ikke udbydes", fortæller Rigsrevisionen (§23). Rigsrevisionen pålægger dog ikke CBS bør løse problemet ved at de pågældende undervisere skal tilbydes faste stillinger eller aftaler.

En lugt af ne

I ansættelsesbekendtgørelsen er bedømmelser hemmelige. Og dekanen har frit spil til at

Bog: 'Rundsavskultur

”Det var Penkowa-sagen, som fik mig til at interessere mig for uni-miljøet. Jeg skrev om sagen for Berlingske, og det førte til, at jeg opsøgte eksperter og debattører. Det er så nu blevet til en bog, hvor jeg tager en temperaturmåling på miljøet. Det er en slags opsamling, hvor lægmænd kan orientere sig om uniernes udvikling og konflikter i de seneste tiår”, fortæller journalisten Claes Laurrup om sin bog **”Inden for murene, uden for rammerne”**, som FORSKERforum bringer uddrag fra på denne side (se **ESSAY & uni-ministerens svar**).

”Penkowa-sagen satte mig i gang. Og det overraskede mig, hvor konfliktfyldt og topstyret, og hvordan de spidse albuer spiller med i den pæne akademiske verden. Det prøver jeg at beskrive i kap. 1 om ’Rundsavskulturen’, der fortæller om en ekstrem konkurrencekultur fører til mobning, kollegiale klager og hængelåse på skabe er bagsiden af miljøet, især i den medicinske verden, hvor pengene er flest”, fortæller han.

”Og så prøver jeg at beskrive, hvorfor Penkows snyd og det ubehagelige klima opstår. Og her er fremgår det klart, at den voksende ’konkurrenceudsættelse’, hvor forskere og universiteter skal slås om relativt få bevillinger betyder, at albuer og intriger bliver en del af spillet”, siger han.

Han mener, at uni-ledelser har stort ansvar for problemet. I Penkowsagen kan KU kritiseres for kun at reagere og ikke agere, før skaden skete, fx ved at understrege forskningsetikkens betydning og undervise yngre forskere heri.

”Men i det store billede fortæller eksperter og debattører også, at ledelserne har været for dårlige til at inddrage de ansatte i ledelsen og i beslutninger og dermed skabe tillid. Det er en historisk ledelseskriser, som stammer ovenfra og som har resulteret i passivitet blandt de menige og en ’tavshedskultur’. Grundlæggende er forskerverdenen bygget på tillid mellem aktørerne, på medindflydelse i de faglige akademiske sager og på gennemsigtighed. Der har ledelserne fejlet, og her er det ikke nok bare at henvise til, at det er Uni-Lovens og politikernes værk”, siger han, og peger på, at uni-ledelsernes krisemanagement er et omkvæd om, at *”her går det godt ...”*

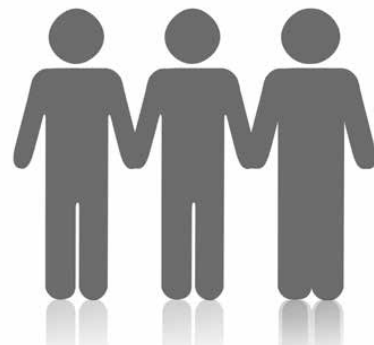
En anden problematik, der ifølge flere kilder kan have negativ indflydelse på kvaliteten af forskningen og undervisningen, er spørgsmålet omkring udbredelsen af nepotisme på landets universiteter. Ansættelsesprocedurerne kritiseres nemlig for at være blevet langt mere uigennemsigtige de sidste ti år. Risikoen og mulighederne for nepotisme og magtfordrejning er ifølge kritikere blevet langt højere, efter man i år 2000 afskaffede ordningen med, at alle ansøgere fik tilsendt bedømmelsen af samtlige ansøgere til en stilling inklusive den samlede indstilling. Dette gav den enkelte mulighed for at sammenligne sin bedømmelse med de øvrige samt vurdere bedømmelsesudvalgets indstilling. Bedømmelserne er i dag fortrolige, hvilket betyder, at ansøgerne kun får deres egen bedømmelse at se. De kan således ikke vide, hvem de er oppe mod, og om de andre er bedømt på samme kriterier, som de selv er. Tilmed skal bedømmelsesudvalgene kun vurdere folk ’kvalificerede’ eller ’ikke-kvalificerede’. De skal altså ikke anføre en prioriteret liste over, om nogle er mere kvalificerede end andre. Det betyder, at institutlederen/dekanen kan vælge frit mellem de ’kvalificerede’ uden at begrunde sit valg. Det åbner ifølge flere kilder en ladeport for mistro og udøvelse af nepotisme.

Niels Høiby hører til skaren af kritikere. Han mener, at mange ansættelser er foretaget på baggrund af deciderede vennetjenester: *”Man ser sommetider, at lederne på SUND ansætter folk til stillinger, hvor der var andre, der helt klart var bedre egnede. Det er stinkende forkert, men det handler i bund og grund om at gøre tjenester eller pleje private eller politiske venskaber. Sådan har det desværre altid været, men det er ekstremt skadeligt for forskningen. Jeg vil skyde på, at mindst 10 pct. af alle ansættelser på KU er sket som følge af nepotisme, inklusive køns-nepotisme. Der er tit, hvor jeg har tænkt: ’Det var satans, hvordan kan det lade sig gøre’, når en stilling blev besat”.*

Dansk Magisterforening har løbende sager, hvor forskere har klaget over universiteternes bedømmelsesudvalg. Kritikken går hovedsageligt på, at universiteternes ledelser sammensætter bedømmelsesudvalgene sådan, at disses faglige profiler matcher den ansøger, de på forhånd gerne vil have.

Elisabeth Bock har i tidens løb set mange

eksempler på, at stillingsbetegnelser bliver skræddersyet efter den ønskede CV. Hun mener ligeledes, at det nuværende system forhøjer risikoen for manipulation og nepotisme: *”I 70’erne, 80’erne og 90’erne havde alle ansøgere indsigt i, hvem de konkurrerede med om en stilling. Endvidere havde de indsigt i den samlede bedømmelse. Endelig og allervigtigst indstillede bedømmelsesudvalget, hvem der var den bedste. I dag ved man ikke, hvem der er ens medansøgere, man ser ikke bedømmelser af andre, og bedømmelsesudvalgene må ikke udpege den bedste,*

hvilket er yderst problematisk. De skal blot undersøge, om en ansøger er kvalificeret eller ej. Det vil for en række stillingers vedkommende betyde, at alle ansøgere bare er kvalificerede. Herefter foretages valget af den heldige ansøger af dekanen sammen med institutlederen og en repræsentant for undervisningen. Det vil sige, at der nu er åbnet op for massiv manipulation og nepotisme, og da man som ansøger ikke længere har indsigt i processen, er der sørget for at forhindre kritik heraf”.

...

Politikernes og topledernes formelle begrundelser for at afskaffe offentlighedsprincippet var, at bedømmelsesprocedurer tog for lang tid, fordi afviste ansøgere klagede. Men flere kilder peger på, at offentlighedsprincippet med denne ordning er sat fuldstændig ud af kraft. En af dem, der mener det, er lektor og litteraturhistoriker Bo Elbrønd-Bek. For ham skal offentlig forvaltning og politiske beslutninger være gennemsigtige og tilgængelige for diskussion, da det ikke kun er

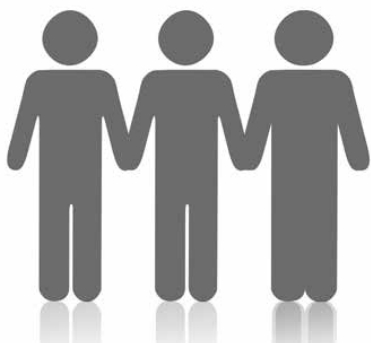
epotisme ...

Udvælge sin kandidat uden at begrunde valget. UDDRAG af ny bog

statens, men også offentlighedens opgave at varetage det fælles bedste for alle personer i et samfund. Men "måske det var politikernes reelle hensigter med hemmelighedskræmmeriet, at de bare ville have retten til at styre og bestemme", lød hans kritik tilbage i 2009.

Kønkvotering som nepotisme

Men det er nu ikke kun ukendte eller 'uinviderede' ansøgere, der risikerer at få uretfærdige afvisninger på KU. Selvom KU understreger, at stillinger besættes i fri konkurrence, hvor alene kvalifikationer afgør, hvem der løber med jobbet, kunne man i november 2011 i Dagbladet Information læse, at flere forskere kritiserede KU for at

favorisere kvindelige professorer i forbindelse med besættelser af professorater. Siden 2008 har det været en del af ansættelsespolitikken på KU, at fakulteter, der ansætter en kvindelig professor, får en bonus, der består af et ekstra gratis professorstilling. Det skete, da man anså det for problematisk, at kun 13,5 pct. af den samlede professorstab bestod af kvinder. Derfor modtager fakulteter stadig en økonomisk bonus, hvis andelen af kvindelige professorer generelt stiger.

Ansættelsespolitikken, som flere mener både er diskriminerende og skadelig, fik en mandlig lektor at føle på egen krop, da han i 2011 søgte et professorat på KU. Til sin overraskelse fik han at vide, at ledelsen var nødt til at ansætte en kvinde. Det skete, selv om den mandlige lektor var afdelingens førende forsker og havde det højeste antal publikationer, antal tilknyttede studerende, samarbejdsaftaler og internationale bevillinger bag sig.

...

Risikoen ved at rekruttere folk på

baggrund af gamle venskaber, tjenester, køn eller bare dårlig dømmekraft kan selv sagt være, at niveauet i både forskning og undervisning falder drastisk. Man risikerer i sagens natur at udelukke spirende forskertalenter, som ikke i forvejen er en del af et etableret netværk. Desuden vil de mindre kompetente forskere helt banalt blokere de eftertragtede kvadratmeter for gode forskere, hvilket i sidste ende har konsekvenser for forskningskvaliteten.

'Yngelpleje

Omvendt kan man vel heller ikke fortænke universiteternes ledelser i at forsøge at holde på eller 'kalde' en eftertragtet forsker med skyhøjt kompetenceniveau. Ligesom det heller ikke kan være befordrende for forskningen eller miljøet, hvis der til en oplået stilling kun er inkompetente ansøgere, hvoraf ledelsen må se sig nødsaget til at ansætte den, der er mindst ringe. Ansættelse af middelmådigheder fører til middelmådige universiteter.

Men hele temaet omkring oplåede stillinger, der på forhånd er besat, er et yderst relevant tema, som langt hen ad vejen bunder i debatten om udbredelsen af nepotisme i universitetsmiljøet og den offentlige sektor som helhed...

Mogens H. Claesson hører til dem, der mener, at nepotisme også er udbredt på universiteterne. Han anser dog ikke nepotisme som et udpræget negativt fænomen: "Jeg tror ikke, at nepotisme er et helt ukendt begreb på KU. Men i stedet for det negativt ladede begreb 'nepotisme' vil jeg hellere anvende begrebet 'yngelpleje'. Lederen af en forskergruppe har ofte forhåndsfavoritter, uanset om vi snakker ledige stillinger på ph.d., adjunkt-, lektor-, eller professorniveau. I betragtning af de alt for få faste stillinger mener jeg kun, at det er naturligt, at man forsøger at fastansætte folk, hvis undervisnings- og forskningsprofil og personlighed man allerede kender gennem samarbejde og hvis løn man indtil fastansættelsen har sikret via egne fondsmidler".

KILDE: Claus Lautrup: *Inden for murene uden for rammerne* (bog, sept. 2012. MULTIVERS)

Uni-ministerens svar: 'Ansættelsesregler ændres ikke

- men ledelsen skal begrunde, hvorfor du ikke fik stillingen

Nej, uni-ministeren vil ikke revidere ansættelsesbekendtgørelsen, så ansættelser ikke længere er fortrolige, så bedømmelsesudvalg skal prioritere blandt ansøgerne og så rektor/dekanen/instituttleder ikke længere kan udvælge uden nærmere begrundelse:

"Selve beslutningen om, hvem der skal ansættes, foretages af rektor, som kan have delegeret sin ansættelseskompetence til dekan eller instituttleder. Hvis der ved den faglige bedømmelse blev foretaget en prioritering af ansøgerne, ville det fratage ledelsens ret til at vælge, hvem der ud fra en samlet betragtning er den bedst kvalificerede ansøger til en stilling", svarer **uni-minister Morten Østergaard**.

Den radikale minister har bemyndigelsen til at ændre ansættelsesbekendtgørelsen, for det er ikke aftalestof mellem forligsparterne, men det vil han ikke: "Jeg går naturligvis ud fra, at universiteterne er interesserede i at ansætte de bedst kvalificerede ansøgere, og det synes jeg, reglerne understøtter fint".

Til gengæld mener han, at lederne skal begrunde, når en ansøger ikke får stillingen: "Når der træffes en afgørelse om ansættelse, skal afgørelsen begrundes over for samtlige ansøgere, som ikke får stillingen, og som ved alle andre offentlige ansættelser, skal man altid vælge den bedst kvalificerede."

Ministeren fortolker altså reglerne som, at ledelsen skal give en begrundelse for, hvorfor du ikke fik stillingen. Men han svarer ikke på, om det skal være en faglig begrundelse (og ikke bare en formel: 'P.g.a. mange ansøgere...'), og om det også indebærer, at ledelsen skal fremlægge sine kriterier for netop at ansætte en bestemt ansøger.

Uni som teater: En fremtid bygget

Management-kultur, faktura-forskning og akademisk nysprog er under beskydning i dystopisk komedie om fremtidens universitet – eller er det nutidens?

Academic Theoretic Laboratory And New Theoretic Inventive Science. Lyder det som noget, man har hørt før? Det må i så fald være et fonetisk fatamorgana, for navnet – som meget iørefaldende kan forkortes til ATLANTIS – er en fremtidsfabel, eller måske nærmere en dystopi.

ATLANTIS er navnet på det eneste fakultet på Universitia of Copenhagen – et fremtidsscenario på KU, som man for tiden kan opleve på Cafeteatret i det indre København.

Her hudflettes de teknokratiske tendenser og den fakturérbare videnskabsopfattelse, som i visse kritikeres øjne allerede har vundet voldsomt frem. Tilskueren oplever et uni, hvor viden ikke er et mål, men et middel til vækst, og hvor akademiske dyder som fordybelse, refleksion og kritik for længst er bortrationaliseret. Ja, selv bøger er blevet et fortidslevn fra en svunden, uproduktiv tid.

'Neo-universitært nysprog

Forestillingen hedder **'Tankens kraft'** og er skrevet af dramatikerne Mads Mazanti Jensen. Han har selv en forholdsvis ny kandidatgrad i japanske studier ved KU, og når navnet Academic Theoretic Laboratory And New Theoretic Inventive Science lyder underligt bekendt, er det nok fordi Mazanti har hørt og genbrugt en god hatfuld af de engelske ord, som er blevet en fast bestanddel i dansk neo-universitært nysprog.

Det lyder flot, men er fuldstændig blotet for indholdsmæssig mening. Og det er tydeligvis Mazantis frygt, når det gælder fremtiden universitet. På det Universitia of Copenhagen, han fremstiller i sit stykke, bygger al succes på at kunne reproducere de samme floskler i nye varianter. *"Vi ved alt, der er ikke den løgn, vi ikke kender,"* lyder det i kor fra ATLANTIS' zombie-hær af studerende.

Ud med alle ubrugelige fag

Man følger man den unge Gert Hjort, der har indskrevet sig på universitetet for at stille sin

"Viden giver vækst. Al viden, der ikke fører til vækst, er død viden," lyder det fra videnskabsministeren i universitets-dystopien 'Tankens kraft' på Cafeteatret.

sult efter god, gammeldags viden. Altså sådan noget, hvor man læser bøger og diskuterer dem med hinanden.

Det skal dog hurtigt vise sig, at Gert Hjorts forestillinger om universitetet hører en svunden tid til.

Allerede ved indskrivningen, hvor han må bede om at få koden, der giver adgang til koden, der skal til for at logge sig på hovedsystemet, hvor han kan få tildelt sin kode til fagindskrivningen, fornemmer man, at meningen er forsvundet et eller andet sted i system-tågerne.

Meningen står til gengæld helt klart for hans lærer, en karrierekvindelig underviser i stramt kontorsæt, nemlig gennem elevernes resultater at komme i top 100 på lærerranglisten.

Meningen med det monofakultære Universitia of Copenhagen bliver også skåret ganske godt ud i pap i den velkomsttale, den fremmedgjorte videnskabsminister holder for Gert Hjort og de øvrige nye studerende:

"Viden giver vækst. Al viden, der ikke fører til vækst, er død viden. Vi har besluttet at rydde ud i alle ubrugelige fag på Universitia of Copenhagen og samle alle de brugbare i ét fakultet under navnet Academic Theoretic Laboratory And New Theoretic Inventive

Science, eller blot ATLANTIS. I skal skabe den viden, der fremtidssikrer det danske velfærdssamfund."

Nogle vil nikke genkendende. For her har Manzati lånt direkte fra tidens videnskabspolitiske paroler. Viden rimer på vækst, ligesom forskning rimer på faktura. Og mantraet om uddannelse som værn mod de globaliserede horder bliver gentaget stort set hver eneste gang, en politiker bliver bedt om at forholde sig til landets økonomiske fremtid.

Et kviksand af ord

Men Gert Hjort føler sig ikke forløst. Han er dannessøgende på jagt efter et dannelsesuniversitet. *"Jeg vil grave det gamle KU frem,"* forkynder han, og i sin søgen støder han faktisk på et levn i form af en gammel sociologi-professor Ulrich Beck – ham med 'risikosamfundet'? – der stadig bærer rundt på noget så utidssvarende som en stak trykte bøger.

Der er dog ingen hjælp at hente fra den desillusionerede professor. *"HUM var blot en masse tanker, der aldrig fik berøring med andet end sig selv,"* fortæller han og beder Gert Hjort holde sig på lang afstand af sig.

Og langsomt går det op for Gert Hjort, at hans gammeldags forestilling om

t på floskler

(Foto: Søren Mølnet)

Den håbefulde Gert Hjort (th.) søger det gamle dannelsesuniversitet, men finder kun akademisk nysprog og business-mentalitet, personificeret af underviseren spillet af Anette Stovelbæk (tv.).

videns-tilegnelse ikke kan finde genklang på ATLANTIS. ”Tag væk, Gert, mens du kan. Det er som om, man kommer til at sidde fast i et kviksand af ord,” formaner Gert Hjorts underviser ham i et svagt øjeblik. Og i stedet tager Gert på højskole for at forfølge sin drøm om viden skabt på baggrund af nysgerrighed, refleksion og diskussion.

Det skorter ikke på systemkritik og sarkastiske pegefingre mod dagens universitet og de forskningspolitiske dagsordener i Manzatis forestilling. Og der er næppe heller tvivl om at den håbefulde Gert Hjort personificerer forfatteren selv, hvis forestilling om det store dannelsesuniversitet tydeligvis har lidt et knæk.

Komedien, som teatret selv kalder stykket, bygger på flere af de temaer, som man kender fra tidens kritiske universitetsdebat: forskning/faktura-kritikken, det trængte dannelsesaspekt, den tiltagende tekno- og bureaukratisering m.m. Og der bliver grinet

godt i den lille teatersal, når de forskningspolitiske varmluftsballoner skydes ned, og karikaturerne på uddannelsessystemets tropper tumler rundt på scenen.

Med ’Tankens kraft’ melder Mads Mazanti Jensen sig med bulder og brag ind i debatten om det moderne universitet og i særdeleshed diskussionen om videnskabelig dannelse kontra erhvervsrettet funktionalitet.

Enøjet: Hvad er det gamle ideal?

Der er nok at more sig og gyse over i videnskabens verden. Det er et godt indspark. Men der er meget mere nedunder.

Selvom karikaturen vækker både morskab og genkendelsens glæde, især for den forsker eller studerende, der slår vejen forbi Cafeteatret, så bliver optikken alligevel lidt enøjet for den kyndige, som kender uni’s dilemmaer. Dannelsesuniversitetet kommer ikke i spil som andet end en forsvunden skat, en hellig gral, der for evigt er begravet og uden

for rækkevidde. Og gu’ er det da grinagtigt at høre videnskabsministerens angliciserede nysprog, der såmænd sagtens kunne være kommet ud af munden på både Helge Sander, Charlotte Sahl-Madsen og Morten Østergaard.

Men på samme vis kunne der formentlig sagtens være spundet nogle morsomme ender over det gamle, selvtilstrækkelige universitet. Videnskab for videnskabens skyld, bedrevet i koder for at undgå forstyrrelser og indblanding fra uindviede ånder. Hvem husker for eksempel ikke Lars von Triers ’Riget’, hvor den satanisk besatte patolog professor Bondo i videnskabens navn lader en kræftificeret lever transplantere til sin krop, for af han selv kan fremavle verdens største hepato sarkom?

’Tankens kraft’ spiller på Cafeteatret frem til 6. oktober. Stykket er skrevet af Mads Mazanti Jensen og instrueret af Line Paulsen.

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
 Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

UVVUs hemmelighedskræmmeri : Fupudvalget forventes snart at have en afgørelse på Helmut Nyborg-klagen. Men FORSKERforum kan ikke få at vide hvornår.

Ombudsmanden: Fupudvalget bryder loven

Det er ulovligt, når UVVU – de videnskabelige uredelighedsudvalg – har lavet sine helt egne regler for offentlig indsigt i sager og forvaltning, siger Ombudsmanden. Hermed tvinges fupudvalget til at gøre op med en praksis med ekstremt hemmelighedskræmmeri, hvor der er lukkethed om sager under behandling, med anonymisering af de implicerede og med tavshedshenstilling.

Ombudsmanden næse til udvalget lyder sådan: ”Det er ikke korrekt, at UVVU anser sig for afskåret fra at meddele aktindsigt i verserende sager, for det er ikke en oplysning om ’private forhold’ (som er fortrolig, jf. offentlighedsloven, red.).

Den ulovlige praksis har i årevis blokeret for FORSKERforums aktindsigt og UVVUs tavshedspålæg har blokeret for at klagere/indklaget kunne fortælle om deres version af en sag, mens den er under behandling.

Udvalgene skal føre kontrol med forskerne i disses erhverv og ikke med deres private forhold, udtaler **ombudsmand**

Jørgen Steen Sørensen: ”Som udgangspunkt har offentligheden ret til at få aktindsigt i disse sager. Men det er vigtigt at understrege, at der naturligvis kan være dokumenter eller oplysninger i sagerne, som kan og bør hemmeligholdes. Det må imidlertid bero på en konkret vurdering i den enkelte sag”.

Ombudsmanden har bedt Fupudvalget om ”at genoverveje” sin praksis. Først når det er sket, vil Ombudsmanden besvare FORSKERforums klage.

Fupudvalget ignorerede dokumentation

FORSKERforum klagede over, at fupudvalget nægtede aktindsigt i, hvornår den verserende Helmut-Nyborg-sag forventes afsluttet. Som begrundelse blev angivet, at man slet ikke kunne bekræfte, at der var en klage!

Skinbegrundelse blev brugt på trods af, at FORSKERforum havde peget på, at begge parter i januar bekræftede, at der er en sag. Alligevel foregav fupudvalgets formand, landsretsdommer Henrik Gunst Andersen

– at det kendte UVVU ikke noget til.

FORSKERforum klagede til Ombudsmanden over UVVU-formandens forvridning af forvaltningen, når en myndighed ignorerer sagsdokumentation.

Forskningsjob ikke privatsag

Fupudvalget forsvarer sit hemmelighedskræmmeri med, at offentlighedsloven sikrer personanonymitet, og det fortolkes som en absolut undtagelsesregel (i loven). Men den bestemmelse misbruger udvalget til at lave en total lukkethed med henvisning til, at offentlighed kan være skadelig for en indklaget forsker. Men undtagelsen gælder kun ”enkeltpersoners private, herunder personlige forhold”, og forskernes arbejde er ikke en privatsag, udtaler Ombudsmanden. Derfor må indklagede sidestilles med tjenestemandssager i det offentlige, og i disse er der ikke (total) lukkethed.